

vi människor

**NUMMER 1
2007**

HEJ.

Fem garnnystan, en massiv kritik, två nya redaktörer och en gammal god tradition. Efter 60 år av drivigt debatterande och kreativt kvinnokampande är Vi Människor fortfarande frisk och kry. I nya kläder, men med samma viktiga uppdrag: att lyfta fram feministiska och sociala frågor i text och bild.

Här finns inte bara två sidor av feminismen, räknar man med fram- och baksida blir det fyrtio. För i detta nummer är feminismen huvudperson och tema. Naturligtvis för att tidningen kommer varm från tryckeriet lagom till den åttonde mars. Men också för att jubilera Vi Människors 60-åriga feministiska historia.

Lite ser vi bakåt, men mest spanar vi mot framtiden. Gudrun Schyman kommenterar regeringens ofeminism, äldre och yngre kvinnor samtalar om kamp och strategier, fyrtiosju kulturarbetare kritiserar den partiarkala litteraturkritiken och Ellen Ihrfelt och Emelie Hallberg lär unga tjejer att säga nej. Till exempel.

Trevlig läsning!

TINDA LUND-TENGBY OCH ELSA LETH

ANSVARIG UTGIVARE
Evy Hagman

REDAKTÖRER
Elsa Leth
Tinda Lund-Tengby

ILLUSTRATÖR
Sara Elgeholm

LAY-OUT
Elsa Leth
Tinda Lund-Tengby

MEDVERKANDE I DETTA NUMMER

Aase Bang, Sara Elgeholm, Elly Engstedt, Majlis Fridén, Erni Friholt, Ola Friholt, Anna Göthberg, Kakan Hermansson, Lena Karlsson, Elsa Leth, Tinda Lund-Tengby, Joy Mahlasela, Lisa Mattsson, Shawnm Schaban, Dan Sjögren, Hanna Wikman, fyrtiosju litteraturkritiker.

OMSLAGSFOTO
Elsa Leth

ADRESS
Vi Människor Linnégatan 21 B
413 04 Göteborg

TEL/FAX
031-14 40 28

E-POST
vimanskor@gmail.com

NÄSTA NUMMER
1:e juni 2007

TRYCKERI
PR-Offset, Mölndal

Tidningen ges ut av
Svenska Kvinnors
Vänsterförbund

**PRENUMERERA PÅ VI MÄNSKOR. SKICKA
ETT MAIL MED NAMN OCH ADRESS TILL**

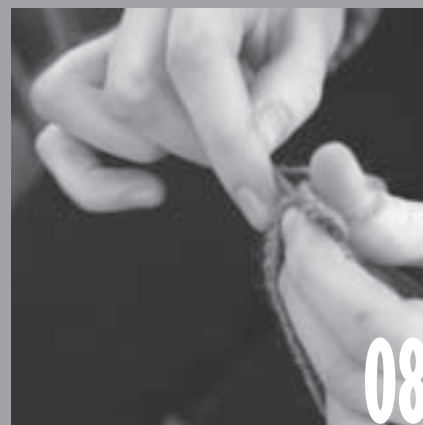
prenumerera.vimanskor@gmail.com

26

14

08

04 KRÖNIKA

04 KALENDARIUM

06 NOTISER

08 TRÅD OCH KAFFE

10 INTERNATIONELLA KVINNODAGEN

12 GENERATIONSMÖTE

14 SYSTERSKAP GER STYRKA

15 SERIE

16 VI MÄNSKOR 60 ÅR

18 KAMPEN OM F-ORDET

22 FOTOREPORTAGE

26 FEMINISTISK VÅRSTÄDNING

29 RECENSIONER

31 INSÄNDARE

32 SKV-SIDOR

- RAPPORT FRÅN FISTULASJUKHUSET
- SENSATE NYTT FRÅN SOLIDARITY TRUST
- ÄLDRECENTER I LIBERIA
- ÅTTONDE MARS - EN DAG FÖR ATT KÄMPA OCH FÖR ATT MINNAS
- SKV-KONTAKT

EN VANLIG DAG AV STORDÅD

Den nya utmaningen är den gamla vanliga; att göra de giriga maktlösa. De som gör någons liv skittråkigt och någon annans liv fasansfullt, tar livet av en tredje och låter en fjärde leva i lyx.

Ovanstående ordning är ingen ordning. I så fall är oordning den enda ordning värd att orda om.

Feminismen är solidarisk, systerskapet en solidaritetshandling. Och därför är feminism också en systerhandling. En bra handling mot syrran är inte att betala henne för att städa mitt hem. En dålig

handling mot dina småsyskon är att profitera på deras löner i fabriker där de syr kläder till andra barn.

Feminismen är världsvid. Finns där förtryck kan du hoppa upp och sätta dig på att där finns folk som tröttnat på det. Du kan slå dig i backen på att där finns smarta enar som kommer på lösningar. Leva i trygg förvisning om att feminismerna och

deras -ister inte bara jävlas, de tar också över fabriker där våra småsysterar suttit och tillverkat slipsar hela dagarna, börjar producera något vettigt och delar lika på förtjänsten.

PÅ TIDNINGSLÖPSEDLARNA i Sverige ser det ut som om det bara finns cirka tre berättelser värda att berätta. Perfekt för att

kalendarium

3 FEBRUARI-22 APRIL

Konstutställning: Varför ska just könet stå i centrum?

Konstfeminism presenterar feministiska strategier och effekter i konsten genom ett par hundra konstnärer i Sverige från 1970-talet fram till idag.

Göteborgs Konstmuseum, Götaplatsen, 031-61 29 80

Göteborg

www.konstmuseum.goteborg.se

9-11 MARS

Kulturfeministfestival på Allhuset.

En 3-dagarsfestival fylld med musik, konst, film, dans, teater, mode, performance, litteratur.

Stockholm

www.kulturfeministfestival.se

22-25 MARS

Umeå feministfestival. Musik, föreläsningar, seminarier, workshops, öppen scen, utställningar etc.

Hamnmagasinet, kontakt: 090-19 30 55

Umeå

www.umeafeministfestival.tk

23-24 MARS

Nationell konferens om genus och omvårdnad.

Genusperspektiv i klinisk verksamhet, utbildning och forskning.

Umeå universitet, kontaktperson: Lena Alex 090-786 91 52

Umeå

www.genus.se/kalendarium

14 APRIL

Feministiskt samtal om mäns makt och våld mellan Eva Lundgren, Ireen von Wachenfeldt och Gunilla Ekenberg.

Alla kvinnors hus, Svartensgatan 3, 08-644 09 25

Stockholm

www.allakvinnorshus.org

inte skapa någon turbulens alls. Inga nya berättelser om världen - inga nya världar. Trodde de ja! Men världarna finns där och de gör sig hörda utan mainstreammedias hjälp. Det är härligt när det händer. När till exempel femton systrar av alla kön smyger in på Kvällstidningen, manipulerar och utmanövrerar redaktionen, dribblar över redigeraren till sitt eget lag och ilar till tryckeriet. Det är härligt att se redaktören i efterhand försöka mörka att det var homolobbyn, svarta pantrarna och feministerna som tvingade sig till allt utrymme i just den upplagan. Höra honom påstå att det var en radikal ansiktslyftning och Kvällstidningens egen idé att fylla tidningen med texter och bilder från gräsrot och underjord. Fast alla vet att

det var feministbanditerna som ockuperat redaktionen och förvandlat trycksvärtan till krut för en kväll.

Berättar jag sagor? Testa själv så får vi se.

8 mars är en av alla dagar när feministiska skiftnycklar monterar ned och bygger nytt. En alldeles vanlig dag. Det är patriarkatet som plockas sönder.

Den internationella kvinnodagen kan vara en sån dag när en känner att en inte är ensam.

HANNA WIKMAN

14 APRIL

Heldagskurs om kvinnors rättigheter.
Amnesty, Erik Dahlbergsgatan 9, 031-711 21 60
Göteborg
www.amnesty.se/amnestyakademien

17 APRIL

Avklädd, oklädd, klädd i konst?
Lunchföreläsning om skulptur och kön i svensk offentlig miljö.
Centrum för genusvetenskap.
Uppsala
www.genus.se/kalendarium

8 MAJ

Poesikväll med poetkollektivet Parkförvaltningen.
Café Banjo, Falsterbogatan 22, 040-786 81
Malmö
www.cafébanjo.blogspot.com

23 MAJ

Hanna Hallgren pratar poesi och politik.
Bokhandeln Hallongrottan, Bergsundsgatan 25, 08-658 13 20
Stockholm
www.hallongrottan.com

MAJ

Färnebo feministfestival
Allt från underhållning till diskussionsgrupper.
Färnebo folkhögskola, 0291-202 75
www.farnebo.se

APPLE ÄR INTE GRÖNT

Macs datorer, iPods och iBooks är långt ifrån miljövänliga. Det visar en rapport baserad på som Greenpeace har låtit genomföra. Till exempel innehåll Mac Book Pro höga halter av bromerade flamskyddsmedel som orsakar föroreningar av floder och grundvatten i Asien och Mexico. kemikalierna ÄR hormonstörande och lagras länge i levande vävnader hos djur och människor.

Enligt Svenska Räddningsverket kan man utan brandrisk ersätta det farliga flamskyddsmedlet med väl fungerande alternativ. Nokia och Dell är exempel på företag som, till skillnad från Apple, har valt att fasa ut användningen av de bromerade flamskyddsmedlen.

Ungdomens riksdag 2007

I år genomförs för femte gången Ungdomens riksdag i Sverige. Den 23 mars samlas 349 gymnasieelever från hela landet i riksdagen för att pröva rollen som riksdagsledamot. Eleverna är representanter från 165 klasser som fullföljt kriterierna för att delta i Ungdomens riksdag. I oktober lämnade de i fristående motioner i valfritt ämne och i december skickade de en följdmotion angående regeringens proposition om buggning. Eleverna samarbetar med riksdagens talman, ledamöter och anställda. De arbetar i utskott, ställer frågor till företrädare för riksdagspartierna samt debatterar och röstar i riksdagens kammare.

Energi från havsbakterier

Forskare från bland annat Högskolan i Kalmar har funnit att tillväxten av marina bakterier stimuleras av solljus. En kartläggning har visat att arvsmassan hos många marina bakterier innehåller pigmentet proteorhodopsin som har en speciell förmåga att omvandla solenergi till energi för tillväxt.

- Kanske kan proteorhodopsin tillsammans med några kompletterande proteiner komma att användas till att generera kemisk, mekanisk och elektrisk energi, säger Jarone Pinhassi, som forskar i marin mikrobiologi på Kalmar Högskola, till Miljömagasinet.

Kvinnlig fredsstyrka

I början av året skickade FN för första gången ut en helt kvinnlig fredsbevarande styrka. Under sex månader kommer hundar indiska kvinnliga poliser att ingå i FN-styrkan i Liberia. Man hoppas på det sättet kunna skapa bättre relationer med kvinnor och barn i området. Inbördeskriget i Liberia (1989-2003) har krävt uppemot 200 000 liv. Dessutom har hälften av landets tre miljoner stora befolkningen drivits på flykt. (Liberia grundades av befriade amerikanska slavar i början av 1800-talet. Därav namnet.)

AASE BANG

Svenska soldater under USA-befäl

I början av februari meddelade dagspressen att USA övertagit kommandot över den internationella ISAF-styrkan i Afghanistan. Sverige deltar med 250 personer, och kommer att sända dit ytterligare soldater.

Vi vet av årtals erfarenhet att USA-befälet innebär brutala husransakningar, mord på hela familjer, deportation av fångar till USA:s olika koncentrationsläger och allmän upptrappning av konflikter. Sveriges regering är med på tåget. Så går en 200-årig fredstradition i graven.

OLA FRIHOLT

Industrin har blivit snällare

Medvetenheten om mänskliga rättigheter har ökat inom den svenska industrin. Det visar Amnestys årliga utvärdering Amnesty Business Rating. Samtidigt finns det en ökande skillnad på marknaden mellan de som arbetar aktivt för mänskliga rättigheter och de som gör betydligt mindre.

De branscher som arbetar mest för att förebygga kränkningar av mänskliga rättigheter är svensk industri och konsumentvarubranschen. Råvaruindustrin (skog, massa, malm, olja och gas), som är mycket utsatt när det till exempel gäller kränkningar i samband med olje- och ädelstensutvinning i Afrika, får sämst betyg.

RÅTTOR RÖJER MINOR

Inbördeskriget i Mozambique tog slut 1992, men skördar fortfarande offer. Ingen vet hur många landminor som placerades ut under kriget eller hur många som ligger kvar. Mer än 36 000 minor har blivit neutraliserade, men under 2005 dödades ändå 23 personer, varav tio barn. Förutom det blev många lemlästade.

Det har blivit svårt att få fram pengar till fortsatt minröjning, men nu har en hjälporganisation kommit på en genialisk lösning. Trettio afrikanska jätteråttor har tränats att spåra minorerna. De väger så lite att minorerna inte smäller av när de trampar på dem och de är bättre än mekaniska minröjare, eftersom de bara reagerar på explosivt material, inte på andra metallföremål.

AASE BANG

Nätverk för mörka gränder

Man ska inte behöva vara rädd för att gå hem på natten. Det tyckte Stockholmsbon Rosie Staf och startade nätverket Hemgång-Gullmars. Tanken med nätverket är egentligen ganska enkel: genom en pin på jackan kan tjejer och kvinnor som är med i nätverket hitta varandra och ta sällskap hem utan att vara oroliga.

Förhoppningen är att medlemmarna ska bli så många att man alltid kan hitta någon med en pin vid tunnelbanan, men än så länge går det trögt. Enligt Henrik Ehrenberg (kd), ordförande i stadsdelsnämnden Enskede/Årsta/Vantör, skulle stadsdelsnämnden kunna betala för nätverkets utgifter och pinsen, som idag kostar tio kronor, styck skulle bli gratis. Rosie Staf hoppas att nätverksidén ska spridas och att tjejer och kvinnor även i andra delar av landet börjar gå hem tillsammans.

Snart kommer hemsidan www.hemgang.se att ligga ute på nätet.

Tråd och kaffe

TEXT & FOTO - TINDA LUND-TENGBY

Räta, aviga, överhoptagning och nålbindning. Sånt kvinnotjafs kan väl inga unga längre? Jojomensan. Vi besökte syjuntan där man ägnar sig åt craftivism.

- Jag tjänade ihop till en plattång på vantarna jag sålde på julmarknaderna förra året.

I handen har Lovisa Smedberg en nålbindning. Hon gör långa svepande rörelser med armen och stygn på stygn bygger en mössa. I den röda soffgruppen i ett kallt och dåligt upplyst rum i centrala Göteborg sitter hon med fyra andra tjejer i 20-års åldern och pratar över kaffekoppar, stickor och garn. På 50-talsbordet står en stor termos full med kaffe och knän och händer är fulla av stökiga nystan och tygbitar. Det är helt enkelt en gammal hederlig syjunta, om än med något yngre deltagare än man förväntar sig.

HÄR, PÅ JUNTAN som kallas Fittrew Crafters, har de träffats varje tisdag i tre år. Ibland är de fler, ibland färre. Och de håller på med vad de kallar Craftivism. Crafting (handarbete) blandat med aktivism. För njutningen av att se en egen-gjord tröja växa fram, för att uttrycka något med en mössa. Men naturligtvis också för att prata strunt.

- Man blir lugn, ibland sitter jag bara och stickar runt, runt utan att det blir något, säger Amanda-Li Kollberg som är en trogen deltagare.

Idag stickar hon på något turkost, ett varv räta, ett varv aviga. Fram och tillbaks, fram och tillbaks.

DELVIS ÄR juntan ett sätt att ta tillbaka förlorad kvinnlig stolthet. Att inte som feminist ta avstånd från typiskt kvinnliga göra utan stå för det och gilla det.

- Det finns liksom ingen status i handarbete, säger Emma Backman upprört, men det finns status i... ja, vad ska vi säga... golf!

De andra nickar instämmande. Alla utom Lovisa :

- Fast det håller jag inte med om! Hantverk är status. Jag är uppväxt med julmarknader med handarbete och minst en hantverkskurs om året. Min mamma är hantverkare och har fått priser och då blir det status!

- Ligger det inte en status i att man har gjort det själv? Att man reder sig liksom? funderar Amanda-Li.

Och de enas om det nästan lite sorgliga i att har man en hemstickad mössa på sig är det faktiskt lite häftigt, men

att sitta i soffan och sticka är långt ifrån coolt.

- Det finns nog en status i att man har

gjort, men inte att man gör det, summerar Lovisa.

FITCREW CRAFTERS är en del i ett löst sammanhållet nätverk av kvinnogrupper som finns i hela Sverige. Fittcrew Ballet dansar breakdance, Fittcrew Knights målar graffiti. Inget av det är typiskt kvinnligt så där sticker Fittcrews syjunta ut och det är inte helt lätt. Som ung, kvinna och feminist känns det inte alltid helt okej att följa i sin farmors fotspår. På något sätt blir det som att köpa även tanken på hemmafruor med maten på bordet klockan fem.

Vid Amanda-Lis fötter rycker ett regnbågsfärgat garnnystan.

- Det är ju inte riktigt okej med handarbete, inte i feministsammanhang, säger hon.

- Nej, om folk ser att man sticker blir de förvånade. "Borde ni inte ha andra intressen" brukar de tycka, men varför då?, säger Emma.

Syjunta. Smaka på det. Gnäll och gnabb och skitprat. "En riktig syjunta." Att sitta i timmar och brodera löpare som ska läggas under ljusstaken, laga hål på strumpor och lägga upp en för lång klänning med så små stygn att det nästan inte syns. Inte är det glamoröst precis och knappast kan det väl vara svårt.

- De flesta tror nog inte att det finns så mycket mer handarbete än att laga hål i kläder. Ja, sen vet man att det finns de där som är riktigt duktiga och syr sina egna kläder av tyg från IKEA. Men annars är det bara nån mormor som håller på med handarbete. Som feminist är man väl lite av en svikare om man inte försöker göra typiska manliga saker, säger Amanda-Li. Men för craftivisterna har det varit ett självklart val. Att hålla på med det man tycker om är viktigt, låt så vara att det råkar ha med nål, tråd eller ull att göra.

- En sak jag blir irriterad på är att syjunta har blivit ett skällsord, säger Emma.

FÖRGÄVES FÖRSÖKER de finna en manlig motsvarighet att kontra med; bilmek, fotboll, flugfiske? Men alla har de en fläkt av stolthet omkring sig. Alla går de att försvara som konst eller nödvändig syssel-

sättning.

- Cigarren i biblioteket var väl männens sätt att umgås, varför blev syjunta fult och inte cigarren? suckar Amanda-Li.

- Ja, varför blev det så, Lovisa låter irriterad, vem bestämde att det skulle vara så?

- Kanske kände sig männen hotade av att kvinnorna träffades själva, av att de inte fick vara med och höra vad de sa. För det var väl lite så det var, att man fick slippa karlarna ett tag. Och det är klart att de blev oroliga och undrade vad de pratade om då liksom! funderar Emma och skrattar:

- Fast så är det ju nu också. Att vi vill slippa karlarna lite grann...

Varför blev syjunta fult och inte cigarren?

”

AMAMNDA-LI

OCH ÄN IDAG skiljer sig cigarren i finrummet skrämmande mycket från virkningen.

- Om man kollar inom kvinnorörelsen är det inte helt enkelt. Chefredaktören för Bang skrev till exempel en bitsk krönika i Metro för ett tag sen om att kvinnor borde göra mer än att trycka mönster på trosor och sticka halsdukar, säger Emma. Den hemvävda feminismen tror jag hon kallade det.

- Är det en kille som håller på med handarbete blir jag jätteimpad eller rörd, säger Amanda-Li lite tveksamt.

- Ja, det är samma som med män med barnvagnar... säger Julia Faith.

- Jag tror att det kan ha att göra med att kvinnor trampade på mäns områden innan männen trampade på våra. Att det är mer uppseendeväckande med män som sticker ut, säger Amanda-Li.

I FITCREW CRAFTERS är man stolt över det hemvävda. Amanda-Li sticker mer än gärna ute bland folk.

- Det är väldigt kul att sticka på spårvagnen, skrattar hon och avslutar en avig maska. Folk kollar mycket på en!

- Ja, fast man måste ha rundstickor, annars sticker man folk! Och jag kan ju inte direkt nålbinda... tillägger Lovisa och visar med armen hur långt hon måste sträcka sig för att stygnen ska dras åt. ●

Alla tjejer är välkomna i Fittcrew

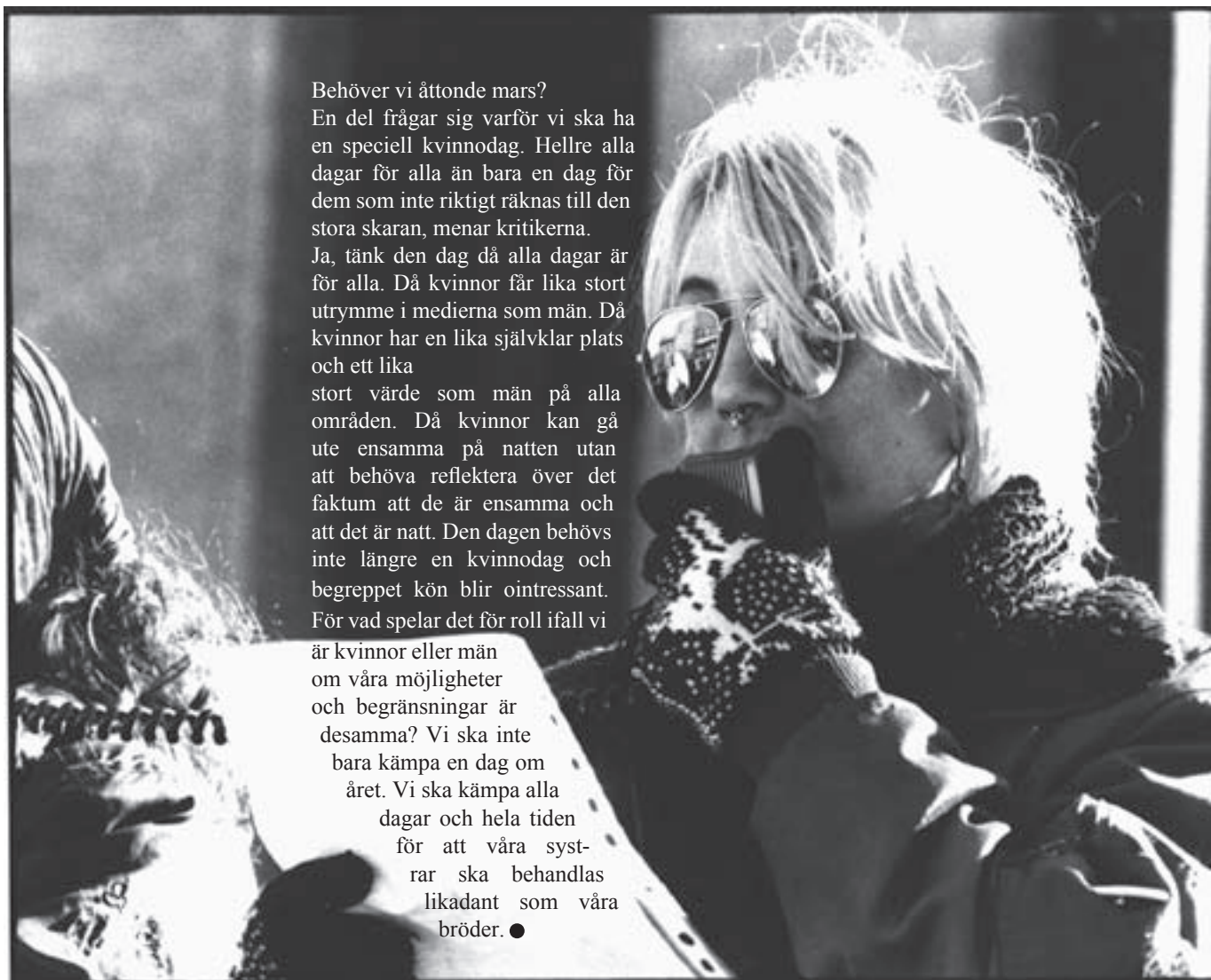
Någon gång mellan 2001 och 2002 väcktes idén till Fittcrew i en ateljé på konsthögskolan Valand i Göteborg. En tjej som var trött på mansdominansen inom konstvärlden ville ta tillbaka platsen från snubbarna och öppna upp för sina systrar. Så säger myten. På Ölands folkhögskola planterades idén 2002 och Fittcrew blev snabbt en stor och peppig rörelse. Där började tjejer måla graffiti under namnet Fittcrew och tog på det sättet stor plats i graffitins machovärld. Fittcrew anamades av radikal- och anarkafeminister, homo-, bi- och heterotjejer.

Alla kvinnor som ställer sig bakom systemskap, solidaritet och ickehierarki kan kalla sig en Fittcrewbrud, vara med i Fittcrew eller starta upp egna Fittcrewgrupper. Fittcrew sprider sig alltså, och förutom graffiti-grupper finns nu även stickgrupper, dansgrupper, skrivargrupper, klättrargrupper etc.

Rörelsen heter Fittcrew för att man vill ta tillbaka och avsexualisera ordet fitta.

/KAKAN HERMANSSON

Internationella kvin

Behöver vi åttonde mars?

En del frågar sig varför vi ska ha en speciell kvinnodag. Hellre alla dagar för alla än bara en dag för dem som inte riktigt räknas till den stora skaran, menar kritikerna.

Ja, tänk den dag då alla dagar är för alla. Då kvinnor får lika stort utrymme i medierna som män. Då kvinnor har en lika självklar plats och ett lika

stort värde som män på alla områden. Då kvinnor kan gå ute ensamma på natten utan att behöva reflektera över det faktum att de är ensamma och att det är natt. Den dagen behövs inte längre en kvinnodag och begreppet kön blir ointressant.

För vad spelar det för roll ifall vi är kvinnor eller män om våra möjligheter och begränsningar är desamma? Vi ska inte bara kämpa en dag om året. Vi ska kämpa alla dagar och hela tiden för att våra syster ska behandlas likadant som våra bröder. ●

kvinnodagen

Hallå...

...Adila Al-Haider

FAMILJ: MAMMA DALILA, LILLASYSTER
MARAM
BOR: HELSINGBORG
AKTUELL: 16 ÅR DEN 8:E MARS

HUR KÄNNS DET ATT FYLLA ÅR PÅ INTERNATIONELLA KVINNODAGEN?

Jag tycker det är roligt. Kvinnodagen är en speciell dag. Den har stor betydelse för mig och andra tjejer och kvinnor. Kvinnor ska respekteras och deras röster ska höras.

PRATAR NI OM JÄMSTÄLLDHET I SKOLAN?

Ja. Vi har haft en temavecka om jämställdhet. Det var en intressant vecka och vi fick lära oss mycket, bl.a. om sexhandel, trafficking.

HUR ÄR DET MED JÄMSTÄLLDHETEN I DIN EGEN KLASS?

Jag är faktiskt inte säker på det men jag tror att tjejer och killar dominerar lika mycket. Jag tycker att lärarna behandlar tjejer och killar lika.

NU HAR NI VALT LINJE TILL GYMNASIET. HUR VÄLJER NI I KLASSEN?

Killarna väljer mer yrkesförberedande program, som fordon, el eller byggprogrammet. Tjejerna väljer mer samhällslinjen eller naturvetarlinjen. Men några har också valt hotell och restaurang, omvårdnad eller livsmedelsprogrammet.

OCH VAD HAR DU VALT?

Jag har valt samhällsprogrammet, språk och kultur. Jag vet inte riktigt vad jag vill bli men jag har tre år på mig att tänka.

ELLY ENGSTEDT

Generationsmöte

TEXT & FOTO - LISA MATTSSON

Unga och äldre feminister träffas nästan aldrig. Kan de lära sig något av varandra? Kan de rent av samarbeta?

Vi sammanförde aktiva kvinnor från olika generationer för att diskutera likheter och skillnader i den feministiska kampen.

Decembereftermiddagen är grå och slaskig, men inne på Kvinnofolkshögskolans bibliotek är det ljust och varmt. Runt ett av borden sitter en grupp kvinnor och pratar och skrattar. Det är ingen ovanlig syn, och ändå är det något med dem som får mig att haka till. För när såg man senast en 20-åring i en politisk diskussion med en 90-åring?

- Vårt samhälle är otroligt ålderssegrerat och jag träffar egentligen inga andra ungdomar än mina barnbarn, säger Kerstin Lindahl, 80 år, som har arbetat fackligt och i Grupp 8.

Hon är en av sju kvinnor som nappat på idén om ett feministiskt samtal över generationsgränserna. Tre av dem är i 20-årsåldern och fyra är över 80. Och trots att de i vanliga fall inte möts så har de höga tankar om varandra.

- Fan vilken respekt jag har för dem! Jag har inga ord för det, jag har väldigt mycket ord för allt annat för jag har en stor käft. Men inte ens jag har ord för hur mycket respekt jag har för de äldre kvinnorna! säger 22-åriga Arefeh Behbakht som är vice ordförande i kvinnojouren Terrafem i Göteborg.

Och respekten är ömsesidig.

- Ni vet att ta för er, det kunde man inte göra förr, säger Kerstin till de yngre. Ni är självmedvetna på ett helt annat sätt än vi var. Ni är bättre utbildade, framförallt. Och killar kan inte sätta sig på er längre, de försöker men ni kan göra motstånd. Och ni vågar, ni är inte rädda!

- **DEN KAMP SOM** ni äldre förde var mycket svårare än vår, för ni hade ingen etablerad planhalva att spela på, säger Arefeh med eftertryck. Ni fick skapa er

utrymme för att kunna bedriva er kamp. På det sättet har vi haft tur. Så på sätt och vis kan jag känna: "Vad har jag gjort jämfört med er?". Samtidigt vet jag att det är viktigt att börja kampen, men det är ännu viktigare att fortsätta.

Enligt 21-åriga Elinor Ahlquist handlar dagens kamp om något helt annat än barnomsorg och lika lön.

- Det är hyfsat jämställt på pappret, det ska vara lika mycket kvinnor som män i riksdagen och det ska vara rättvis föräldraförsäkring och ditt och datt. Så nu handlar det mer om livsutrymme och rätten att få vara den man är.

I praktiken betyder det att hon tränar feministiskt självförsvar och är aktiv i en feministisk aktionsgrupp.

ATT KVINNOFÖRTRYCKET inte är lika tydligt idag och att kampen därför är mindre konkret håller Arefeh med om.

- Det är svårare för mig att säga: "Nu ska jag skriva en jättebra lag som ska

skydda kvinnorna!". Tack och lov har ni äldre funnits där och sett till att den lagen har blivit skriven. Det jag känner att jag får kämpa emot som kvinna, som tjej, på jouren och i samhället, det är folks attityder.

- Men ni får inte glömma bort att vi fortfarande inte har lika lön, svarar Kerstin.

- Nej, men klyftan är mindre, så då är det som att den kampen på något konstigt sätt har avstannat, säger Elinor.

- Men ändå, att det fortfarande ses som helt normalt att det ska vara skillnad, säger Kerstin och höjer rösten. Det är för mycket! Och det har inte ändrats!

- Nej, med tanke på att det är 2006 så har vi inte kommit så långt när det gäller kvinnans jämlikhet och jämställdhet, säger Greta Segerson, 92 år och aktiv i Svenska Kvinnors Vänsterförbund och Vänsterpartiet, och tillägger:

- Även om ni i er generation kanske inte når det stora målet så kommer ni i alla fall lyckas ta några steg ditåt. Precis som vi

i min generation har gjort och våra föräldrar. Det är en segdragen kamp alltså, långvarig.

EN FRÅGA SOM kommer upp i nästan varje politisk rörelse är om det är legitimt att bryta mot lagen för att föra en kamp. Vi är vana att se tanter som väna varelser som tycker att lagar är till för att följas så där måste väl svaren skilja sig mellan generationerna? Visst slängde engelska rösträttskvinor brandbomber innan de äldre kvinnorna runt bordet ens var födda, men är unga inte alltid mer radikala?

- Jag har inget emot att man gör vissa olagliga saker. När man jobbar politiskt måste man många gånger bryta mot det borgerliga samhällets lagar och regler!

Greta ser bestämd ut och får medhåll av Kerstin, som berättar om en ung kvinna som de båda beundrar, vänsterpartisten Anja Karlsson som målade över H&M:s underkläderreklam med svart färg.

- Det viktiga är att man inte skadar någon, sen hur man väljer att bedriva kampen, det är fan upp till var och en! sammanfattar Arefeh.

NÅGOT ANNAT SOM ofta diskuteras i feministiska sammanhang är om kvinnor ska organisera sig tillsammans med män eller inte.

- Att jobba separatistiskt är absolut inget mål i sig, men som samhället ser ut i dag tycker jag att det är ett väldigt bra sätt och det är så jag helst jobbar, förklarar Elinor och får medhåll av 59 år äldre Kerstin.

- Ja, vi träffar ju män varje dag, de finns

ju överallt! Kvinnor går ihop för att stärka sig, för att orka med, för att få argument och självförtroende. Det är inte att segregera sig från samhället. Man går ju inte ut och bosätter sig i skogen!

Men Arefeh håller inte med om att kampen för jämställdhet kan föras i kvinnoseparatistiska grupper.

- Jag tror att det blir väldigt svårt att uppnå utopin att vi ska ha lika rättigheter om kvinnor och män drar sig tillbaka och jobbar på var sitt håll. Jag tror att vi måste samarbeta, säger hon bestämt.

Och Greta håller med.

- Jag tror inte alls på idén att skilja könen åt. De frågor som ska lösas för de arbetande gäller både män och kvinnor och där måste vi gemensamt kämpa för frigörelse, säger hon.

MÖRKRET FALLER SNABBT utanför fönstret och mängden pepparkakor på kakfattet försvinner i samma takt. Det börjar bli dags att avsluta samtalet, och det står mer och mer klart att det verkar omöjligt att hitta frågor där åsikter och ålder automatiskt hänger ihop. Borde det då inte vara möjligt för dessa kvinnor att samarbeta?

- En sak som vi borde tänka mer på är hur olika typer av information tas in av olika grupper. Man sprider ofta information om feministiska arrangemang via

internet, och för den äldre generationen är kanske inte internet något självklart. Så då kanske man ska satsa på att informera på ett sätt som är vant för dem, funderar Arefeh.

- Där har du en fördom! svarar Kerstin, som tror att många äldre har bra koll på ny teknik.

Hennes idé är att unga och gamla ska gå ihop i en arbetsgrupp och jobba för att sätta frågan om ålderssegregering på dagordningen.

”

Greta Segerson

- Vi skulle kunna göra gatuteater! Eller skriva provocerande insändare, som ”Bort med alla pensionärsföreningar!”. Och så ska man samla dem i en bok sen, som man ska ge ut så att hela Sverige diskuterar de sakerna, säger hon förtjust.

Men det får vänta.

- Visst skulle det vara roligt, men det får bli i framtiden. Jag ska nämligen resa till Gambia i två månader, säger Kerstin medan hon kränger på sig kappan och hastar vidare mot nya äventyr...●

När man jobbar politiskt måste man många gånger bryta mot det borgerliga samhällets lagar och regler!

Systerskap

ger styrka åt högstadietjejer

På Ellen Ihrfelts och Emelie Hallbergs gymnasieskola kan man sedan nio år tillbaka välja att ha systerskap på schemat.

- Det behövs mer att tjejer pratar med varandra, att de går ihop och visar att ingen är ensam, säger Ellen.

Emelie Hallberg och Ellen Ihrfelt läser andra året på Porthällagymnasiet i Partille utanför Göteborg. Emelie pluggar ekonomi, Ellen musik. För ett antal år sedan gick de i samma klass och de har även spelat i samma fotbollslag. Genom den valbara kursen Systerskap fördes de åter samman och i höstas arbetade de intensivt tillsammans.

KURSEN SYSTERSKAP är ett samverkansprojekt mellan ungdomsmottagningen, gymnasieskolan och högstadieskolorna i kommunen. Deltagarna i kursen får utbildning och handledning i att leda grupper av högstadietjejer. De ska arbeta med att stärka de unga tjejernas självkänsla och självförtroende.

- Tjejer behöver andra förebilder än de som syns i medierna. Förebilder som är nåbara och i liknande ålder, säger Emelie.

I BÖRJAN AV HÖSTEN genomgick Ellen, Emelie och tio andra tjejer på Porthällagymnasiet tre utbildningsdagar då kursledarna förankrade systerskapstanken hos dem och lärde ut hur systerskapsgrupper ska ledas.

- Vi var som högstadiegrupp och de var ledare, säger Emelie.

De fick lära sig om ledarskap, härskartekniker och copingstrategier, som bland annat innebär fokus på att kunna stå för egna åsikter och värderingar och skapa ett öppet samtal. Teori varvades med olika roll- och gruppövningar.

- Och så fikade vi, ler Ellen. Vi fick lära oss att det är väldigt viktigt att fika.

NÄR STARTKURSEN var slut delades de tolv nyutbildade systerskapsledarna in i grupper om två. Varje grupps uppgift var att under hösten hålla i tio träffar med en

tjejgrupp från en högstadieklass.

Ellen och Emelie tycker att deras tjejgrupp redan från början var bra och schysst.

- De var väldigt goa mot varandra, säger Ellen. De lät alla få prata och de tog väl hand om varandra.

Ändå såg Emelie och Ellen under kursens lopp att tjejerna stärktes som grupp och blev mer öppna och samspelade. Allt fler vågade stå upp ensamma för egna åsikter.

Emelie och Ellen upplevde att det var värdefullt att ha en grupp som innehöll enbart tjejer.

- När det bara är tjejer känns det lättare att öppna sig och vara lite löjlig. Så fort en kille kommer in i rummet blir stämningen helt annorlunda, säger Ellen.

VARJE TRÄFF hade ett förutbestämt tema. Ämnen som hälsa, mod/makt, vänskap etc. togs upp vid de olika tillfällena. På en av träffarna tog Emelie och Ellen med sig gruppen till Liseberg och på en annan arrangerade de en tårttävling. Men den träff som Emelie och Ellen upplever som mest belärande för tjejerna var den då de tränade självförsvar och fick öva på att skrika "Nej!".

- Det handlade inte så mycket om sparkar och slag, säger Emelie. Mer om hur man går i korridoren och om hur man pratar.

ELLEN OCH EMELIE är mycket nöjda med kursen och båda saknar de sin tjejgrupp nu när träffarna är slut.

- Det blev förvånansvärt bra. Jag var rädd att de skulle vara jättebitchiga och inte lyssna på oss, men de var bara sig själva, säger Emelie.

- Jag känner att jag har fått med mig väldigt mycket av ledarskap från systerskapet, säger Ellen, som direkt kan applicera de nya kunskaperna i sin roll som fotbollstränare.

ELSA LETH

FOTO ELSA LETH

VARA KVINNA en serie av Sara Elgeholm

vi människor 6

0 år

FOTO ELSA LEFH

NU VAR DET 1947 och framtiden låg runt hörnet! Krigstidens ransoneringskort var borta. Optimism och framtidstro. Folkhemmet hade definitivt tagit sin början och allt tycktes ljusst. Nu skulle här byggas ett nytt samhälle från grunden. Ut med det gamla!

Nylonstrumporna kom till Sverige från New York och det var inte längre olagligt att vara homosexuell. Den första spelfilmen i färg hade premiär och Svensk Television gjorde sin första sändning. Bussresorna till kontinenten började skjuta fart. Cykelsemestrarnas tid gick mot sitt slut. Mjölken kostade 33 öre och folk fortsatte inflyttningen från landet till tätorter och städer.

Den nya medicinen, pencillin, började användas.

TAGE ERLANDER styrde landet och socialdemokraterna lovade ytterligare förbättringar i folkhemmet. Det första kvinnliga statsrådet, professor Karin Kock, tog plats i regeringen. Men oj, så trögt och långsamt det gick att förbättra samhället för kvinnor trots att Sverige haft kvinnlig rösträtt i drygt 25 år. Det fanns de som såg och förstod att ”kvinnosaken”, kvinnors rättigheter, inte skulle lösas i brådrasket. Inte heller kunde man vara säker på att det inte blev fler krig - om inte kvinnor slöt sig samman omkring denna fråga.

SVENSKA KVINNORS Vänsterförbund tog initiativ till att starta en tidning för att uttrycka kvinnors åsikter. Till att börja med ett enkelt medlemsblad - men med förhoppningar om att det skulle bli en riktig tidning.

ETT ÅRS prenumeration kostade 1 krona.

ELLY ENGSTEDT

Kampen om F-

Statsministern: nej. Jämställdhetsministern: nej. Kulturministern: nej. I den nya regeringen är feminismen satt på undantag. Vad händer då med arbetet för lika löner och jämställdhet? Vi Människor frågade Gudrun Schyman om feminismens framtid.

Den folkpartistiska jämställdhetsministern vill inte underkasta sig ett epiteta. Den kristdemokratiska kommun- och finansmarknadsministern vill inte sätta en etikett på sina värderingar och den moderata arbetsmarknadsministern säger att han inte är någon -ist över huvudtaget. Faktum är att i den nya alliansregeringen är det mycket lättare att räkna upp de som är feminister. De är nämligen sex stycken. Sex av 22. Ytterligare tre har en egen definition på feminism. Det visar en undersökning som Svenska Dagbladet gjorde i januari.

- Det är illa, kort sagt, att vi nu har en jämställdhetsminister som vägrar att kalla sig feminist och en familjeminister (socialminister Göran Hägglund (fp) reds. anm.) som kommer från ett parti som har en närmast fundamentalistisk syn på den traditionella så kallade kärnfamiljen.

NEJ, FEMINISTISKT INITIATIVS talesperson, Gudrun Schyman, är inte nöjd med situationen, men trots allt är hon inte helt negativ. Hon tycker att det är värre med politiker som falskt marknadsför sig som feminister.

- Det är i själva verket de ministrar i regeringen som kallar sig feminister, som är problemet. De formar en politik som är antifeministisk med vårdnadsbidrag och försämring av a-kassan under täckmantel att de är feminister. Att vara feminist förpliktigar och det måste klargöras!

JÄMSTÄLLDHETSMINISTERN Nyamko Sabuni (fp) är en av de 13 statsråd som inte vill kalla sig feminist och för henne verkar det handla om tydlighet.

- Det är ett begrepp som en stor del av

FOTO: STEFAN BORGIUS

- Vår slöa medvetenhet gör att vi lätt kan förlora det vi uppnått, säger Gudrun Schyman.

befolkningen inte kan relatera till. Det är bättre att handla och tala klartext om det man vill, säger hon till Svenska Dagbladet i januari.

Men stryka ordet feminism är inte något Gudrun Schyman tror på. Hon menar att begreppet är nödvändigt för att vi ska kunna se och förstå problemen i samhäl-

let. Och göra något åt dem.

- Feminismen, så som den beskrivs i de flesta uppslagsböcker, är en kunskap om att det i varje samhälle finns en köns- maktordning som systematiskt ger män mer makt och inflytande på kvinnors bekostnad, förklarar hon. Det är en central kunskap för att förstå vad som händer i

ordet

Gudruns viktigaste feministiska frågor

Ekonomisk självständighet baserad på lika villkor hemma och på jobbet. Rätt till heltid, trygga anställningar och anständiga löner, både för kvinnor och män. Detta kräver individualiserad föräldraförsäkring och en väl fungerande social välfärd med hög kvalitet både inom förskolan och inom äldreården.

Mäns våld mot kvinnor. Våld i parrelationer, våld i samkönade relationer, hedersrelaterat våld, sexuellt våld. De gigantiska kostnaderna måste synliggöras, både de mänskliga och de samhällsekonomiska, också för nästa generation. Kopplingen till porr-, prostitutions- och traffickingindustrin måste också tydliggöras.

”

samhället. Alla vill ju ha rättvisa löner och ett samhälle fritt från mäns våld! Säger man. När det ser ut på det motsatta sättet är det nödvändigt att söka förklaringar och reda ut begreppen.

MEN FÖR alla är det inte helt okomplicerat att välja att kalla sig feminist. Gudrun Schyman menar att det finns en rädsla att feministstämpelein ska ställa till problem. Inte minst efter dokumentären om Roks som sändes i SVT våren 2005.

- Efter filmerna Könskriget fick alla de som vill utmåla feminister som en bunt galna kärringar som hatar män och tror

på pedofila nätverk som skär ut foster ur kvinnors kroppar vatten på sin kvarn. Det blev fritt fram att håna feminismen i allmänhet och bespotta feminister i synnerhet, menar hon och tar exemplet att flera av dem som arbetar i Feministiskt Initiativ utsattes för hot.

- Vi kanaliserade ett feministhat och en homofobi som jag tror förvånade många och avskräckte en hel del. Dessutom hade vi den situationen att den dåvarande socialdemokratiska regeringen inte vågade försvara den feministiska politiken utan gick i en mental exil så att fördomar och patriarkala föreställningar fick härja fritt.

FOTO: PAWEŁ FLAJO

Svenska Dagbladets undersökning visar vilka i regeringen som är...

...feminister

Anders Borg (m), finansminister
Eskil Erlandsson (c), jordbruksminister

Maud Olofsson (c), näringsminister
Cecilia Malmström (fp), EU-minister
Jan Björklund (fp), skolminister
Lars Leijonborg (fp), utbildningsminister

...inte-feminister

Fredrik Reinfeldt (m), statsminister
Carl Bildt (m), utrikesminister
Gunilla Carlsson (m), biståndsmminister
Lena Adelsohn Liljeroth (m), kulturminister
Mikael Odenberg (m), försvarsminister
Sten Tolgfors (m), handelsminister
Sven Otto Littorin (m), arbetsmarknadsminister
Tobias Billström (m), migrationsminister

Andreas Carlgren (c), miljöminister
Åsa Torstensson (c), infrastrukturminister
Nyamko Sabuni (fp), integrations- och jämställdhetsminister
Göran Hägglund (kd), socialminister
Mats Odell (kd), kommun- och finansmarknadsminister

...nästan-feminister

Beatrice Ask (m), justitieminister
Cristina Husmark Pehrsson (m), socialförsäkringsminister
Maria Larsson (kd), äldre- och folkhälsominister.

BLAND DE feministtveksamma statsråden på Rosenbad hävdar man att det i första hand är själva ordet man vill slippa.

Centerpartiet som sedan 2001 presenterar sig som ett feministiskt parti väljer att kalla sig centerfeminister, medan andra tycker att ordet humanism känns bättre.

- Feminism som begrepp är väldigt luddigt, säger kulturminister Lena Adelsohn-Liljeroth (m) till SvD.

Hon är en av inter-feministerna.

- Det finns särartsfeminister, anarkafeminister, biologiska feminister, liberala feminister och feminister som har kommunismen som utgångspunkt, säger hon.

DE MÅNGA varianterna är inget som skrämmer Gudrun Schyman. Och inte heller vill hon mötas halvvägs vid humanismen.

- De som vill få människor att skrämmas för ordet feminism är i själva verket de som är rädda för konsekvenserna av den jämställdhet som är målet. Det finns ingen anledning att avstå från ett begrepp

bara för att vissa försöker dra det i smutsen.

ATT DEN NYA regeringen är nästintill tom på feminister är naturligtvis inte bra för jämställdhetskampen. Men Gudrun

Schyman ser också den nonchalanta inställningen i samhället som ett

- De som vill få människor att skrämmas för ordet feminism är i själva verket de som är rädda för konsekvenserna av den jämställdhet som är målet.

GUDRUN SCHYMAN

”

hot mot framtidsdrömmen om lika löner och delat familjeansvar.

- Vår slöa medvetenhet gör att vi lätt kan förlora det vi uppnått.

Ett stort problem idag är att så många har förläts att tro att det

är färdigt i Sverige. Det finns en myt om att det redan är jämställt och klart här. Kunskapsnivån har försvagats och då också den offentliga debatten. Det i sin tur har stärkt de konservativa och patriarkala krafter som finns inom näringsliv, politik och religion, menar Gudrun Schyman.

Hon tror att vi riskerar att förlora jämställdheten på de områden där vi hittills

har kommit ganska långt. Som exempel tar hon att kraftiga skattesänkningar som påverkar vård, skola och omsorg i första hand skulle drabba kvinnor. Likaså gör en bostadspolitik helt utan regleringar det svårare främst för kvinnor.

- Redan idag har många kvinnor varken anställning eller lön som gör det möjligt att till exempel köpa en bostad. Likgiltighet inför de här frågorna hotar att försämra kvinnors möjligheter på alla plan.

DET ÄR INTE en helt positiv framtidsvision som den engagerade feministen målar upp. Men hon är inte den som ger upp.

- Om utvecklingen ska ta några steg åt rätt håll beror helt på om vi som är feminister lyckas med att hålla uppe opinionstrycket. Kanske kan det faktum att socialdemokraterna och deras samarbetspartners nu är i opposition, och att socialdemokraterna får en partiledning dominerad av kvinnor, få till följd att frågorna hamnar högre upp på den politiska dagordningen. Den borgerliga regeringens hittillsvarande antifeministiska politik borde i alla fall uppröra många!

TINDA LUND-TENGBY

Partierna och feminismen

2001

miljöpartiet de gröna

2004

1999

Folkpartiet

Nej

Kristdemokraterna

Nej

2001

1996

Du har väl inte
glömt att ge bort
Vi människor till dina
kompisar och
grannar?

VI MÄNSKOR
PRENUMERATION:
HELAR: 150 kronor
GÄVO: 150 kronor
STÖD: 200 kronor

VI MÄNSKOR
PRENUMERATION:
HELAR: 150 kronor
GÄVO: 150 kronor
STÖD: 200 kronor

kustjägare

ett fotoreportage av Lena Karlsson

”Förnedring, förnekelse och kontroll. Så tvingas man till lydnad genom underkastelse. Så består makten... ”Orden är fotografen Lena Karlssons. På 80-talet följde hon under några dagar kustjägarna på KA1 i Vaxholm. Hennes foton återgavs i Vi Mänskor nummer 1-2 1984 som en symbol av äventyrets motsats. ”Här handlar det inte om mod att leva, utan om mod att döda.” förklarade man då. Nu publicerar vi det igen som en inblick i Vi Mänskors historia.

-Mamma, varför har de så konstiga kläder? Och gevär!
Min dotter var fyra år när hon började undra vad det var för några figurer som sprang omkring ute i Vaxholm där vi bor. Jag försökte förklara vad soldater är. Vad krig är. Och hur soldater och krig hör ihop.

- Men det finns ju inget krig här! Vad har de då här att göra?
Jag förstod att hon hade hur många frågor som helst. Och att jag inte hade svar. Min dotter och jag visste lika litet om vad soldatlivet handlar om. Det var då jag bestämde mig för att få veta mer, berätta i bilder om vad det innebär att göra lumpen. Först på ett sätt så att barn kunde förstå, men sedan kom det mest att handla om vad jag själv, som kvinna, ville få svar på.

JAG BLEV FÖRVÄNAD över hur lätt det var att komma in på KA1. Först sa de att jag måste ha någon med mig, så att jag inte skulle fotografera något otillåtet. Men det blev inte så, jag fick röra mig helt fritt, ta vilka bilder jag ville, med ett undantag: det var innan närkampsövningen i gymnastiksalen. Ett befäl kallade mig till sig.

- Vi har några amerikanska gäster här. De får inte komma med på bild.
Amerikanerna var med på alla övningar, inte som instruktörer utan för att lära sig.

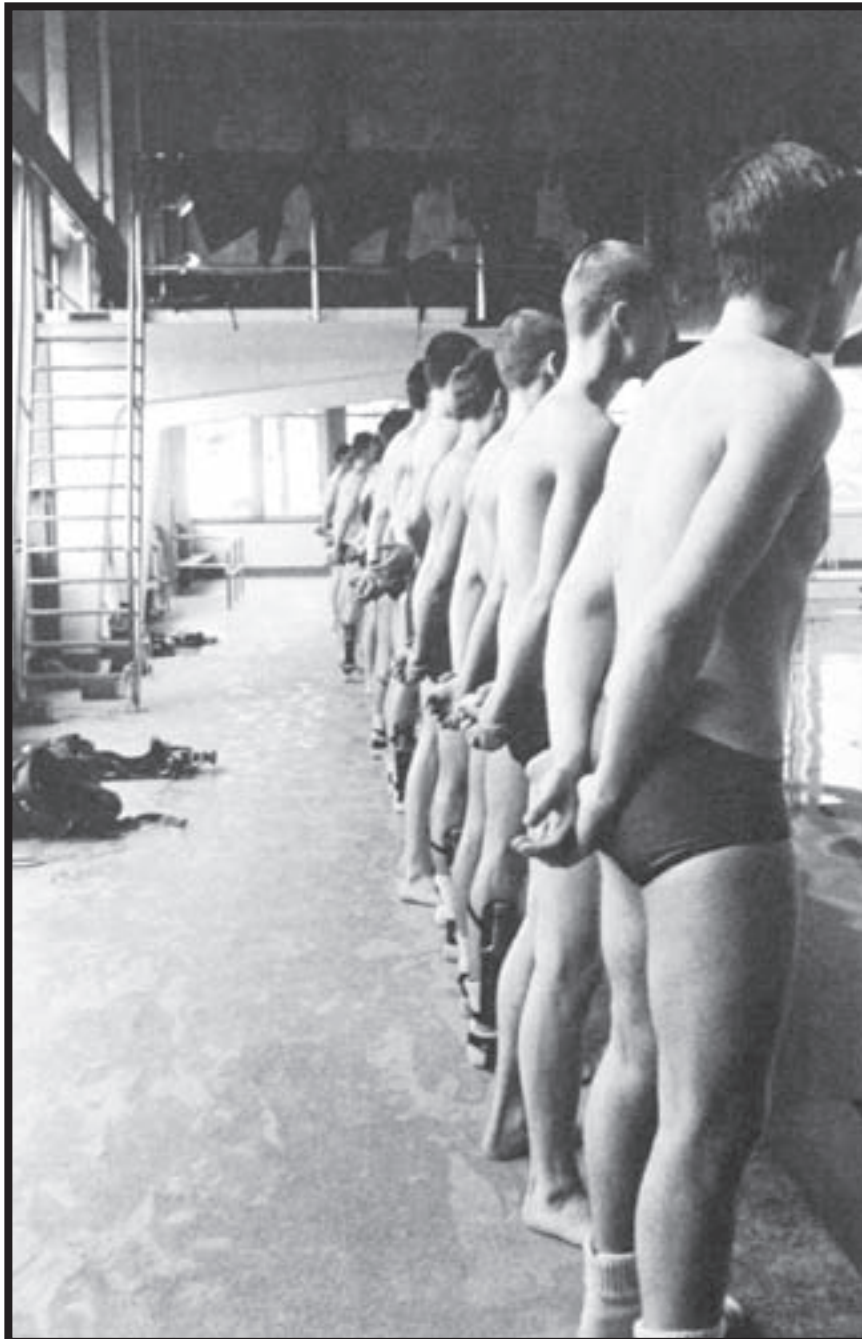
Närkampsövningarna var otroligt hårda. De skulle lära sig att döda snabbt med kniv. Först trycka ner motståndarens huvud och sedan köra in knivbladet mellan halskotorna. Det gick tufft till. De övade man mot man. Jag har hört att det är förbjudet enligt reglementet. I sådana här övningar skall man använda dockor.

JAG VAR PÅ KA1 i fem dagar. Det var en stark upplevelse, känslan jag bar med mig långt efteråt var att de här pojkarna inte lär sig något av egen kunskap - utan istället genom att bli förnedrade. Förnedrade för att sedan förnedra andra. Maktens mekanismer blev så tydliga: att manipulera andra människor till lydnad.

Förnekelse är ett annat viktigt ord, förnekelse av livet och det som gör livet njutningsfyllt. Värme och mänsklighet existerar inte. Ta måltiderna som exempel. Snabbt och steril utfordrades killarna. Enda kontakten med de kvinnor som lagat maten var genom en lucka i väggen. Där skulle disken, prydligt upplagd, skjutas in. Själv brukar jag inte vara äckel-magad - men maten smakade för jävligt.

Anonymiteten är total. Inget utrymme finns för personlighet och intimitet. Titta på tvättrummen, kalla och kliniska. Kontrollen är fullständig.

LENA KARLSSON

Feministisk vårstädning i de

I det samtida svenska litteraturklimatet kan en kvinna fortfarande inte skriva en bok och förvänta sig att tidningsrecensenter ska behandla den som litteratur.

De senaste decenniernas feministiska kamp har satt avtryck i de politiska förklaringsmodellerna så att vad som tidigare avfärdats som "personliga kvinnliga erfarenheter" numera oftare betraktas som allmängiltigt och politiskt. Denna utveckling har även påverkat litteraturkritiken, men fortfarande stöter man på recensioner som gör följande åtskillnad:

Litteratur skriven av manliga författare ges en universell giltighet, medan kvinnors böcker betraktas som partikulära skildringar av partikulära företeelser. De begripliggörs genom den kvinnliga författarkropp som placeras framför texten, trots att recensenter i allmänhet är skolade i nykritiskt tänkande.

Rätt sorts tematik

En av de recensenter som skrivit in sig i denna problematiska tradition är Jan-Olov Nyström. När han den 23 maj förra året avhandlar Wahlström och Widstrands "Debut 2006" i Norrbottenskurirern, försöker han parera en potentiell feministisk kritik av sitt resonemang: "Att ens en sekund ifrågasätta kvalitén, berättigandet eller genomförandet av dessa dikter placerar kritikern i en genusfälla som är omöjlig att komma ur." Med öppna ögon går Nyström sedan rakt in i fällan, inte genom en kritik på kvalitativa grunder, utan genom att ifrågasätta texternas tematiska legitimitet: "Viljan att vara icke-allmängiltig. Viljan att bara uttrycka särintresset, förneka samhället, förneka existensen av det generella. Min värld är partikulär, jag skär mig, alltså finns jag till." Något är ruttet i Nyströms partikularitetsbegrepp, vilket kan illustreras med följande omskrivning: "Min värld är partikulär, jag är en försupen förförare, alltså finns jag till". Eller varför inte: "Min värld är partikulär, jag mördar en pantlånerska, alltså finns jag till".

Du är vad du skriver

Det finns fler exempel på sådana recensioner. En av de senaste i raden är publicerad i Svenska Dagbladet den 12 januari. Där skriver Tommy Olofsson om Sofia Rapp Johanssons diktsamling "Silverfisken". Skulle man kunna tro. Men när man läser recensionen

märker man snabbt att Tommy Olofsson har recenserat allt möjligt, utom just Rapp Johanssons bok. "Hon är uppvuxen i en missbrukarfamilj och har, skriver hon i sina dikter, blivit sexuellt utnyttjad av sin far, senare även av hans pundar- och fyllekompisar". Så inleder Tommy Olofsson sin beskrivning av boken, och sätter samtidigt den patologiserande tonen. För Rapp Johansson skriver nämligen om ett diktjag som blir sexuellt utnyttjat av sin far. I hur hög utsträckning detta diktjag sedan sammanfaller med författarens person borde sakna litterärt intresse.

En omskrivning av några stycken ur Tommy Olofssons recension, där författaren byts ut mot recensenten och förlaget mot tidnings-

Utdrag ur Tommy Olofssons recension av Silverfisken i SvD.

" En viss rivig poetisk talang har onekligen den här tjejen, inte tu tal om saken, men mycket tyder på att hon har blivit redigerad alltför sparsamt, just för att framstå som så mycket offer som möjligt, något för tv-soffor och kvällstidningar, mest som ett spektakulärt fall och inte i första hand som den poet som hon verkar vara på väg att bli. Jag tycker att det är synd - och nog rentav skam.

Det är lätt att känna sympati för Sofia Rapp Johansson, tveklöst, men man kan undra över varför förlaget inte har månat mer om henne från rent konstnärlig synpunkt, i hanteringen av hennes manuskript. Det är väl ändå inte meningen att hon ska bli utnyttjad en gång till, även i den litterära svängen."

n svenska litteraturkritiken

redaktionen, åskådliggör nivån av omyndigförklarande i resonemanget:

”Vi kan mycket väl tänka oss att skrivandet av dessa recensioner har fyllt en offensivt självupprättande funktion i den patriarkala struktur som Tommy Olofsson har ingått i under de senaste åren. Men det är inte gott nog, nej allt annat än gott nog. Vi är betänksamma över att referenserna till övergreppen är så detaljerade, att kritikern frossar i dem. Säkert men utan någon som helst rätt är han driven av äckel, så att det är en fråga om djävulsutdrivning, men dessvärre snuddar det alltför mycket vid det pornografiskt spektakulära. Och vi kan förstå att tidningsredaktörerna på Svenska Dagbladet inte har bemödat sig att korrigera resonemanget, i varje fall inte mer än nödvändigt. Här är det åsiktsfrihet som ska hävdas. Men på kritikerns bekostnad!

Frågan är alltså om Svenska Dagbladets hantering gör Tommy Olofsson och hans prekära läsning rättvisa. En viss rivig kritisk talang har onekligen den här killen, inte tu tal om saken, men mycket tyder på att han har blivit redigerad alltför sparsamt, just för att framstå som så misogyn som möjligt, något för feministisk analys och debatt, mest som ett spektakulärt fall och inte i första hand som den kritiker som han verkar vara på väg att bli. Vi tycker det är synd - och nog rentav skam.

Det är lätt att känna sympati för Tommy Olofsson, tveklöst, men man kan undra varför redaktionen inte har månat mer om honom från rent analytisk synpunkt, i hanteringen av hans recension. Det är väl ändå inte meningen att han ska bli utnyttjad en gång till, som representant för patriarkatet?”

Det som står i boken är inte sant

En relevant fråga för alla utövande kritiker torde vara: Vem ges utrymme att tolka världen och vilka konsekvenser får tolkningen

för det som beskrivits? Personliga erfarenheter har alltid varit en av konstens upprinnelser, men i de fall böckerna är skrivna av kvinnor betraktas resultatet alltför ofta som en terapeutisk bearbetning av erfarenheten, snarare än utifrån sina estetiska kvaliteter. Den genomgående konsekvensen av dessa biografiska läsningar är att kvinnliga författare placeras i objektpositioner, och betraktas som offer snarare än som författarsubjekt.

Litteraturrecensioner av mäns och kvinnors böcker ska skrivas utifrån samma premisser, med samma höga kritiska kvalitet. Görs inte detta utarmas det litterära landskapet.

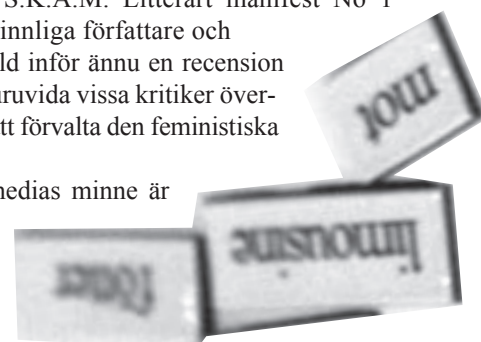
”

Vad händer till exempel när biografien visar sig vara en annan än den recensenten utgått ifrån? Eftersom man talat om boken som erfarenhetsbaserad blir man tvungen att omvärdera den, när bilden av erfarenheten förändras. Följden blir att man, som varit fallet med till exempel Anna-Karin Granbergs böcker, underkänner boken utifrån ett sanningskriterium som man själv har ställt upp. Också Tommy Olofsson hänvisar till henne i sin recension av ”Silverfisken” och skriver att problemet med några av de böcker som kretsar kring sexuella övergrepp ”i efterhand visat sig vara att de kanske inte är helt tillförlitliga.”

Den ljuva minnesförlusten

Debatten om litteraturkritik och kvinnors böcker har blossat upp med jämna mellanrum, exempelvis kring författare som Kerstin Thorvall, Ann Jäderlund och Carina Rydberg. Bland annat det omdebatterade S.K.A.M. Litterärt manifest No 1 noterade bandet mellan kvinnliga författare och biografiska läsningar. Ställd inför ännu en recension av detta slag undrar man huruvida vissa kritiker överhuvudtaget har minne nog att förvalta den feministiska kritiken.

Det må så vara att medias minne är kort, men dess sätt att behandla olika företeelser i samtiden sätter också

spår i vår kollektiva världsuppfattning. Man skulle till exempel kunna fråga sig vad dagens litteraturkritiska klimat får för konsekvenser för morgondagens litteraturhistorieskrivning. Vilka chanser har kvinnliga författares böcker att hävda sig i kanonbildningen, när de idag inte med självklarhet betraktas som litteratur?

Någon annan bär ansvaret

Ytterligare ett misstag som Olofsson med flera gjort sig skyldiga till är att tillskriva andra agenter än författaren, såsom förläggare och redaktörer, böckernas brister och kvaliteter. Kvinnorna själva anses inte besitta tillräcklig agens och konstnärlig integritet för att bära ansvaret för resultatet av sitt arbete. De benämns som ”nästan-författare”, eller som innehavare av en litterär potential som kan blomma ut, bara de slutar uppehålla sig kring perifera kvinnliga erfarenheter. Kvinnliga författare uppmanas att skriva kortare, mindre äckligt och mer återhållsamt, kort sagt att ta mindre plats.

Det som här efterfrågas är inte att kritiker ska övergå till att systematiskt skriva positivt om ”kvinnliga författare” med ”självbiografisk tematik”. Det önskvärda scenariot skulle istället vara att kritikern frågar sig själv på vilka grunder en bokrecension

ser ut som den gör, och vilka implicita föreställningar som finns i läsningen.

ett levande litterärt klimat

Hur avancerad analys av sin egen mediala funktion kan då en bruksrecension rymma? Svaret måste vara: en så avancerad analys som kritikern har språk för. Kritiken måste fungera litterärt, det vill säga, vara medveten om språkets effekt på läsaren och eftersträva att ge texten, och därmed också verkligheten, en brännbar beskrivning. Det relevanta är vad boken gör med tematiken, språket och världen, samt hur detta manifesterar sig på olika nivåer. På samma sätt måste litteraturkritiken bli medveten om vad den själv gör, och ta risken att granska sin egen läsnings upprinnelse.

Litteraturrecensioner av mäns och kvinnors böcker ska skrivas utifrån samma premisser, med samma höga kritiska kvalitet. Görs inte detta utarmas det litterära landskapet, och den potentiella sprängkraften i språkliga detroniseringar av patriarkatet tvingas istället verka på alternativa arenor. Samtalen urvattnas, med följden att pressen missar de viktigaste fronterna inom svensk samtidslitteratur.

BAKOM UPPROPET STÅR:

JOAKIM ANDERSSON, POET. KARIN ARBELIUS, LITTERATURSTUDERANDE. JONAS ASK, TIDSKRIFTSREDAKTÖR. FREDRIK BJERNELIND, FILOSOFISTUDERANDE. ANNIKA BOHOLM, KOREOGRAF. EMIL BOSS, POET. JONAS BRUN, FÖRFATTARE. KAJSA EKIS EKMAN, SKRIBENT. ATHENA FARROKHZAD, POET. ULF FRIBERG, REGISSÖR. TOVA GERGE, DRAMATIKER. NOVA GULLBERG ZETTERSTRAND, LITTERATURSTUDERANDE. SARA HALLSTRÖM, FÖRFATTARE. LINN HANSÉN, POET. VIKTOR JOHANSSON, POET. ANNA JÖRGENDOTTER, FÖRFATTARE. BALSAM KARAM, LITTERATURVETARE. SOFIA KLITTMARK, POET. CHRISTINA KULLMAN, KONSTNÄR. ELSA LETH, TIDSKRIFTSREDAKTÖR. REBECCA LIEDMAN, POET. STEFAN LOOSTRÖM, DEBATTÖR. LIZA LOTSE, GENUSVETARE. TINDA LUND-TENGBY, TIDSKRIFTSREDAKTÖR. MAYA MALDONADO, LITTERATURSTUDERANDE. SORIN MASIFI, LITTERATURSTUDERANDE. ANNA-BEDA MASLANKA, GENUSSTUDERANDE. ANDERS NILSSON, FÖRLÄGGARE. EMMANUEL NYBERG, KONSTNÄR. KLARA OLANDER, DRAMATIKER. SOFIA PULLS, POET. ISABELLA SALOMONSSON, FILOSOFISTUDERANDE. MOA SCHULMAN, LITTERATURVETARE. SORAYA SJUNNERYD, POET. S.K.A.M, LITTERÄRT KOLLEKTIV. MATS SÖDERLUND, POET. CARIN SÖDERSTRÖM, LITTERATURKRITIKER. MAURITZ TISTELÖ, POET. SARA TUSS EFRIK, FÖRFATTARINNA. MARYAM VARDEH NAVANDI, BIBLIOTEKARIE. EMMA WARG, POET. DANIEL WESTERLUND, FÖRLÄGGARE. IDA WESTIN, BIBLIOTEKARIE. GUIDO ZECCOLA, TIDNINGSREDAKTÖR. CARL ÅKERLUND, DRAMATIKER. MARIA MARGARETA ÖSTERHOLM, FÖRLÄGGARE.

Hjärnmänniskan

GABRIELLA HÅKANSSON
Bonniers

Gabriella Håkanssons tredje roman är som de tidigare rik på existentiella infall och uppslag. Det är psykotiskt och konspiratoriskt, men recensenten är inte riktigt nöjd.

Vi bär alla på en inre röst, jag hör den till exempel nu och noterar vad den säger. Och utan att fundera mycket över saken tar jag för givet att det är jag själv som tänker och att den där rösten är mitt medvetande. Eller dess språkrör.

MEN I GABRIELLA Håkanssons tredje roman *Hjärnmänniskan* tror Herman Gustavsson att en annan person styr och ställer inne i hans skalle. Det låter ju både psykotiskt och konspiratoriskt och så kan man naturligtvis läsa boken, som ett porträtt av en kluven människa. Om det nu inte är en symbolisk berättelse om en författare, så inställd på att skriva att han glömmer bort att leva och då inte får något att skriva om.

DE TVÅ HAR i alla fall "ett omfattande samarbete" och författartraktater ihop; *Hjärnmänniskan* tänker och Herman för pennan. De har

utrett det mesta: paragrafryttarna, klimatet, ansiktets anatomi, talspråket, sömnen, vår klädsel, de mänskliga grunddragen, tänkandet. Ofta citerar de ur sina skrifter.

En dag får Herman en turistresa till Indonesien i present. Han är en alldeles ensam människa med en rad sociala fobier och fascistoida idéer och mötet med övärlden och de andra resenärerna knockar både honom och *Hjärnmänniskan*. Den där inre figuren råkar i sken och Herman förmörkas och förlorar periodvis medvetandet.

ALLT DETTA registreras ingående och denna utförlighet blir i längden rätt provande. Det mesta gäller deras konflikter och det inre oväsen Herman bär på och inte mycket nytt bränsle förs in i maskinen; texten handlar så att säga om sig själv, om två monomana röster som talar in i varandra om tämligen abstrakta ting och om nya traktater.

Ett sådant gods bör nog bäras upp av ett lätt och vigt språk. Men Håkansson går den motsatta vägen och anlägger i stället en rätt tungfotad utredarstil. Och på samma sätt som Herman är dominerad av *Hjärnmänniskan* blir läsaren dompterad av en allvetande berättare. Tonen känns ofta kategorisk och när Herman korrigerar

"meningsbyggnaden i särskilt avancerade utsagor" önskar man att Håkansson på samma sätt kunde se över sitt eget språk.

EFTER HALVA romanen möter Herman en flock gatubarn som säljer ananas. Han blir förtjust, delar ut dollar till ungarna och drar med dem i gång danslekar som han minns från sin barndom. Barn, meddelar då *hjärnmänniskan*, är "tvåbenta kreatur, gående tamboskap, talande sällskapsdjur", de är inte människor. Till slut utbryter en väldig kamp mellan de två om vad en människa egentligen är och hur hon ska leva.

I GABRIELLA Håkanssons debutbok spionerade en hustru på sin man i trettio år och rapporterade sina iakttagelser till ett hemligt sällskap. Också i den nya romanen är alltså vår inre människa hotad och övervakad men här är det vi själva som bär på främlingen. Trots rikedomerna på existentiella infall och uppslag tycker jag att Håkansson ändå får för lite sagt om de där inre rösterna som virkar ihop vår person och vårt medvetande, de "blinda varelser i dunkelt uppror / mot jaget konungen" som Ekelöf sjunger om.

DAN SJÖGREN

Tala om klass

Red. SUSANNA ALAKOSKI OCH
KARIN NIELSEN.
Ordfront

15 kända och okända svenska kvinnor i olika åldrar berättar om sin "klassresa"; från arbetarklass till medelklass. Den äldsta är författarinnan Elsie Johansson, född 1931 och uppvuxen i Uppland. Hon inleder med en beskrivning av hur hennes lärare i folkskolan gjorde sig rolig över den fällfärdiga stuga som var hennes barn-doms hem. Den yngsta är Marie Carlsson, född 1975, som gick på en "praktisk" linje i gymnasiet i Tranås. Hon berättar om när hon tog studenten. Alla de praktiska linjerna; barn och fritid, fordon och bygg, fick sitta på Stadshotellets sämsta plats medan högsätet var reserverat för de teoretiska linjernas studenter. Så kan kränkningar se ut i skolvärlden mellan olika årtionden.

Gudrun Schyman berättar om sin uppväxt under fattiga förhållanden med alkoholiseraad pappa. Hon skriver som hon pratar, det vill säga lysande!

Vår litteratur är full av berättelser från de övre socialgrupperna - skrivna av män. Vi får titta länge i bokhyllorna efter skildringar från de lägre samhällsklasserna - skrivna av kvinnor.

Här finns nu en bok, så passa på och läs den!

ELLY ENGSTEDT

Klockorna borde ha stannat

EVA THORSTENSSON LANDIN
Norlén & Slottner

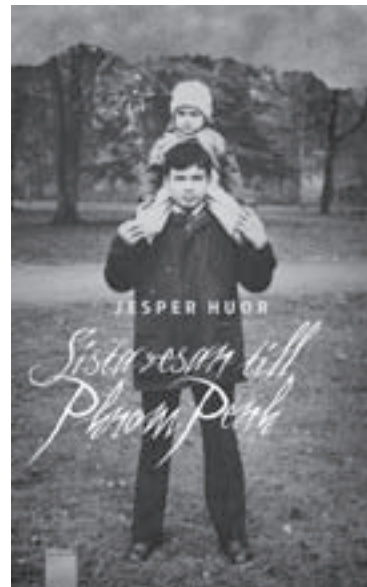
Detta är en bok som handlar om kvinnomisshandel, men ramen är två kvinnors flykt i skogarna i västra Värmland. Yvonne är ett utslitet, förtidspensionerat vårdbiträde som känner att hon inte längre har något att leva för. Marilyn är en tjugo år yngre advokatfru som äntligen har orkat lämna en alkoholiserad make. När Marilyn berättar om sitt olyckliga äktenskap, minns Yvonne vad hon själv utsattes för i sitt första äktenskap med den charmerande, populära polisen, som gjorde hennes liv till ett helvete.

Detta är också en bok om stor sorg. Yvones dotter tog livet av sig för tretton år sedan. Och det har Yvonne aldrig lyckats komma över, inte minst plågar henne självföreläelserna för att hon kunde låta det hända. Sorgen över den ena dottern har gjort att hon knappt har sett det andra barnet, flickan som lever, men som har varit på väg att förstöra sitt liv.

Bland mycket annat är detta en bok om klasser, om fördomar och vänskap. Allt löser sig kanske lite för lätt på slutet, men det känns bra att läsa om kvinnor som reser sig ur förtrycket och blir starka och självmedvetna..

Eva har tidigare utgett tre diktsamlingar och ett par intervjuböcker på blankvers.

AASE BANG

Sista resan till Phnom Penh.

JESPER HUOR
Ordfront

Jesper Huor har skrivit en bok om sökandet efter sin kambodjanske far. När Jesper var två år, 1977, lämnade fadern sin svenska fru och reste tillbaka till sitt hemland. Han ville delta i de röda khmerernas kamp för att bygga upp en ny regim. Föga anade fadern det skräckvälde som väntade honom i Phnom Penh. Han hördes aldrig mera av. Förmodligen blev han gripen direkt vid ankomsten och så småningom torterad till döds.

Många år senare forskar Jesper Huor i olika arkiv efter sin far och dennes släkt, och finner att nästan alla mördades av Pol Pot-regimen.

Genom myller av dammiga arkiv och många intervjuer läggs skärva till skärva i jakt på sanningen om vad som egentligen hände med fadern - och med människorna i Kambodja.

ELLY ENGSTEDT

Den nya kvinnostaden

Pionjärer och glömda kvinnor under tvåtusen år

NINA BURTON

Albert Bonniers förlag

Spännande som en deckare, innehållsrik som ett lexikon. En guldgruva att ösa kunskap ur!

Nina Burton har inte bara tagit del av en ofantlig mängd bokliga fakta - litteraturlistan är på 16 tätskrivna sidor - hon har även besökt många av de platser där kvinnorna hon skriver om en gång levde. Berömda och aktade eller undanskuffade och fattiga men geniala.

NINA BURTON har bott på klostret som Hildegard av Bingen stiftade, hon har betraktat Medelhavet på jakt efter en glömd konstnär, hon har letat bilder i stadshuset i Amsterdam. I möten med dagens människor knyter hon an till kvinnoöden från förr.

DET ÄR MÅNGA spännande öden vi får ta del av. Nunnan Herrad, som på 600-talet stiftade kloster och skapade bilder, sånger och världens första encyklopedi.

Maria Sibylla Merian (1647-1717), som studerade och systematiserade insektsvärlden och företog en forskningsresa till urskogen i Surinam långt innan Linné började studera blommornas sexualliv.

Sofonisba Anguissola (1535-1625), som blev hovmålare hos Filip II av Spanien.

Clara Schumann (1819-96), som blev en känd pianist och kompositör trots åtta barn och en man som krävde ständig upp-vaktning.

DET ÄR PÅFALLANDE vilken stor roll fäderna har spelat för dessa kvinnors utveckling. En intelligent man som ser sin dotters begåvning och ser till att hon får utbildning, verkar vara den viktigaste

tillgången för kvinnliga konstnärer, musiker, poeter och vetenskapskvinnor.

BOKEN INNEHÅLLER så många namn att det kan vara svårt att hålla dem isär, men det viktiga är att vi här har fått det slutgiltiga svaret på den nedlåtande frågan: "Varför finns det ingen kvinnlig Beethoven?"

AASE BANG

insändare

vimanskor@gmail.com
linnegatan 21B
413 04 göteborg

Tio små feministflickor

TIO små feministflickor leds av en trio. En protesterar och så är dom bara nio.

NIO små feministflickor på patriarkatet spotta. En tycker det är fel och så är dom bara åtta.

ÅTTA små feministflickor vill ha förändring nu. En vill vänta och se, och så är dom bara sju.

SJU små feministflickor träffas och idéer kläcks. En tycker dom är nygamla och så är dom bara sex.

SEX små feministflickor har inte tid för hus och hem. Men en vill stajla sitt kök och så är dom bara fem.

FEM små feministflickor vill i riksdagen styra. En är anarkafeminist och så är dom bara fyra.

FYRA små feministflickor pushar mest för hbt. En avviker åt höger och så är dom bara tre.

TRE små feministflickor suckar och tittar upp i det blå. En sneglar åt vänster och så är dom bara två.

TVÅ små feministflickor gillar inte alla män. Men två är för många och så är dom bara en.

VID KÖKSBODET sitter en ensam feministflicka. Det är hon som ska ge patriarkatet hicka.

/ ELISE JORDAS

Livspussel för överklass

Det moderata borgarrådet i Stockholm, Kristina Axén Olin, fick problem med sitt livspussel. Som bekant blev hon så stressad att hon tog till tabletter och sprit och lämnade in sin mans skjortor på kemptvätten. Men för alla axénare och olinare i övre medelklass och överklass finns ett ljus i tunneln: pigan. Ams-åtgärderna blir allt färre i väntan pigornas återkomst (?) det gäller ju att trycka ner de arbetslösa ordentligt i skorna så att de ser pigjobbena som en räddning.

Hur pigans livspussel skulle kunna se ut har ännu inte varit föremål för någon debatt på kultursidorna.

/ GADDEN

Svenska Kvinnors Vänsterförbund

*SKV är partipolitiskt obundet och verkar för ett demokratiskt samhälle
med en ekonomi som inte bygger på profit utan på människors behov.
Ett samhälle fritt från alla former av förtryck.*

FÖRBUNDETS MÅLSÄTTNING ÄR:

att verka för jämställdhet mellan kvinnor och män och för ett rättvist samhälle där alla har ett meningsfullt arbete.

att verka för ett samhälle där alla barn är trygga och har lika värde, oavsett föräldrarnas ekonomiska situation, etniska tillhörighet eller nationalitet.

att verka för fred, allt framtidsarbets grundval.

att verka för skydd av vårt eget och framtida generationers samhälle.

att verka för solidaritet mellan folken, särskilt solidaritet med kvinnor, som i regel är hårdast drabbade av förtryck och exploatering.

SKV HAR I KORTHET FÖLJANDE HISTORIA:

År 1914 bildades Föreningen Frisinnade Kvinnor under parollen "mot krigspsykos, för demokrati och kvinnans likställighet".

År 1932 utvidgades förbundet så att samarbete blev möjligt med alla kvinnor som önskade en samhällsutveckling i vänsterriktning. Då fick förbundet sitt nuvarande namn.

År 1946 anslöt sig Svenska Kvinnors Vänsterförbund till Kvinnornas Demokratiska Världsförbund, KDV (Women's International Democratic Federation). KDV har konsultativ status hos FN:s ekonomiska och sociala råd hos UNESCO. Denna status innebär rätt att yttra sig vid sammanträden och framlägga egna förslag.

VÄLKOMMEN SOM MEDLEM I SKV!

Tegelviksgatan 40
116 41 Stockholm
telefon: 08-640 92 05
skvstockholm@telia.com

Linnégatan 21 B
413 04 Göteborg
031-14 40 28
skvgoteborg@telia.com

postgiro 50 50 95-0
info@svenskakvinnor.nu
hemsida: www.svenskakvinnor.nu

RAPPORT FRÅN FISTULASJUKHUSET

Nyss anordnade Fistulastiftelsen, där SKV ingår, ett seminarium i Stockholm. Självaste etiopiske ambassadören deltog. Ja, han tog också upp krigssituationen i Somalia och varför Etiopien ansåg sig vara tvunget att strida där.

Och medan soldaterna strider och strider dör kvinnorna som förgäves krystar och krystar för att föda fram små liv, både i Etiopien och i Somalia.

Kan inte någon äntligen slå näven i bordet och kräva uppmärksamhet och hjälp åt dessa kvinnors förtvivlade situation, sönderslitna av en misslyckad förlossning och lämnat åt sitt öde. Om inte...

Javisst: Fistulasjukhuset finns i den avlägsna staden Addis Abeba. Och en outtröttlig Dr Hamlin - nu över de 80 - och hennes stab fortsätter sin helande verksamhet. Och nya kliniker har kunnat öppnas, den senaste i Yirga Alem. Och förebyggande åtgärder vidtas. Och, i synnerhet efter Oprah Winfreys TV-intervju med Dr Hamlin, känner nu miljoner människor till Fistulasjukhuset. Och ekonomisk hjälp strömmar till från många fler länder än Sverige.

Men det ovan påtalade: NÄR ska prioriteterna förläggas från dödandet till födandet? Medan etiopiska soldater krigar i Somalia tar

Fistulasjukhuset emot patienter därifrån... Organisationen World Vision kommer med kvinnorna, ibland upp till tolv åt gången, via Kenya. Kvinnorna är glada att kunna vara tillsammans. De talar ju samma språk.

I Metu, den mest avlägsna staden och den i mest behov av sjukvård, har Fistulasjukhuset lyckats öppna en filial. Metu

i nio långa år. Utstött ur gemenskapen på grund av den outhärdliga lukten. Samtalet med henne som gradvis uppenbarar den fruktansvärda misär hon levt i och som får åskådaren att gråta med henne.

- Ja, jag har en son, han kommer ibland med mat till mig. Jag vet inte hur gammal jag är, tjugofem kanske...

Hur Dr Ambaye förmår henne att gå med på operation. Hur hon genomför den och hennes besök vid sjukbädden nästa dag.

Väntande patienter utanför sjukhuset.

är känt för oss alla som sett videofilmen Outcast om fistulakvinnorna. Hur sjukhuset från Addis med Dr Ambaye och sjuksystrarna skumpar fram i jeepen timme efter timme genom ett storslaget landskap på knappt farbara vägar. Och hur Dr Ambaye finner den lilla kvinnan Ajaboush som levt ensam i en ynka hydda

Aldrig glömm vi Ajaboush.

Hur gick det sedan för henne? Operationen var bara delvis framgångsrik. Ajaboush fick komma till Addis och genomgå flera år av smärtsam rehabilitering. Hon bor nu i Desta Mendar, den lilla by som byggdes nära Addis för alla de kvinnor som fått så svåra skador vid förlossningen att de inte kan bli helt återställda. Många av dessa kvinnor hjälper nu till på sjukhuset. Ett flertal har blivit sjuksköterskor och några till och med mycket skickliga kirurger. Endag kommer

Ajaboush att återvända till hemstaden Metu som hjälpsyster. Till platsen där hon själv en gång fått livet åter.

ERNI FRIHOLT
ordförande i SKV

FISTULASJUKHUSET I ETIOPIEN

Ett sjukhus för fattiga kvinnor med förlossningsskador. Sjukhuset behandlar runt 2000 patienter per år. Verksamheten startades av läkarparet Hamlin 1975. Idag finns filialer i Bahr Dar, Mekelle, Yirga Alem, Harrar och Metu. 1995 startade sjukhuset också uppsökande och förebyggande verksamhet för att nå kvinnor i avlägsna byar.

I Sverige finns stiftelsen Fistulasjukhuset. SKV hör till en av stiftarna.

Bidrag kan skickas via postgiro: 90 02 96-5 eller bankgiro: 900-2965

SENASTE NYTT FRÅN

SOLIDARITY TRUST

Välkommet telefonsamtal från Indien.

- O, how are you?
- Snow? Yes, I remember...

När telefonrösten Balu var i Sverige för fem år sedan upplevde han snö för första gången i sitt liv. Som ett barn hoppade den drygt 65-årige karlen i snödrivorna. Tillsammans byggde vi en snögubbe.

- So, how are things in India? Hur mår Solidarity Trust? Hur mår vännerna?
- Vårt India tycks ha fått framgångsnatt. Det byggs och byggs. På Spencers (stort

varuhus i Chennai) kan du köpa absolut allt ditt hjärta begär. Jag var faktiskt där nyss för att köpa en film till kameran ni presentade mig i Sverige. Men se, nu finns bara film för digitalkameror..!

Det senaste är nu att också Chennai ska bli ett callcenter. Alltså med sådana kontorskomplex där utbildade och språkbegåvade kvinnor och män tar emot och förmedlar telefontjänster över hela den engelskspråkiga världen. Många av de anställda kommer att komma från andra delar av Indien. De behöver någonstans att bo. Hyresvärdarna är inte sena att utnyttja situationen. Hyrorna rakar i höjden.

- Ni vet min situation, fortsätter Balu,

jag måste flytta igen. Och försöker hitta ett hem som samtidigt kan tjäna som Solidarity Trusts kontor, där vi ska kunna samlas till möten, där vi förvarar pärmarna, kassan.

Läget på den fronten är egentligen förtvivlat. Polariseringen av samhället blir allt värre, allt tydligare. De som kommer på efterkälken, räknat över hela Indien rör det sig om runt 300 miljoner människor, får skylla sig själva och lämnas åt sitt öde.

Men Balu, Rani, Christina och Kumaresan stretar på ute i Pungampedu. Kvällsskolan för barnen har kommit bra igång, likaså har kvinnorna kommit samman och bildat

ÄLDRECENTER

Sedan snart ett år tillbaka har 25 äldre kvinnor från flera olika stammar 3 dagar i veckan haft en fantastisk gemenskap. De har varit engagerade i olika utbildningar och aktiviteter för att kunna skaffa sig en bättre försörjning, lära sig att läsa och skriva och inte minst att må bättre efter 14 års inbördeskrig och förlust av man och barn.

ForumSyd finansierar projektet och ger från och med i år också bidrag till mat som kompletterar de bidrag som FNs

INDIEN

en kvinnogrupp som träffas regelbundet i den lokala Solidarity Trust tillhandahåller. Några av karlarna är villiga att bidra med frivilligt arbete om bara förhoppningen om väg genom byn infrias.

Rani och Christina har varit sjuka igen, Kumaresans lungkapacitet är starkt begränsad efter årtal av arbete med batterisyror i Union Carbide fabriken. (Företaget som vållade Bhopal-katastrofen). Han och hans fru Christina bor på var sitt håll hos de vuxna barnen i brist på egen bostad. Ranis son, som kör rickshaw, har haft malaria och inte kunnat arbeta på många veckor.

Vid telefonsamtalet byter vi några ord med

Finklädna bybor möter de svenska besökarna. foto: Annika Göthberg

alla. De vet att de inte är bortglömda. Att vi i vår ände av världen berättar och drar vårt strå till stacken för att solidariteten ska ha någon framtid. För deras del och för vårans.

Ola avslutade en årsberättelse nyligen med dessa ord: "...Våra skimrande framgångar i det lilla, blir de någonsin stora? Vi får aldrig veta, men lever som om vi visste. En kedja av goda viljor. Ett globalt skimmer. Ett uthärdligt liv".

ERNI FRIHOLT
ordförande i SKV

Till ett uthärdligt liv för människorna i den lilla byn Pungampedu, för våra vänner i Chennai, kan du bidra genom att använda SKVs postgiro: 50 50 95 - 5 Skriv Solidarity Trust på talongen.

LIBERIA

matfond ger. Stora brister finns fortfarande till exempel då det gäller blodtrycksapparat, mediciner och kommunikationsmedel. Liberia är ett land som saknar det mesta. Återuppbyggnaden har startats, men det tar tid.

MAJLIS FRIDÉN OCH JOY MAHLASELA
projektansvariga och tacksamma för bidrag till postgiro 90 03 80-7

ÅTTOND

En dag för att kämpa -

På 70-talet, då var det fest! Stora demonstrationer, färgglada banderoller, sånger och slagord. "Ropen skalla, daghem åt alla!"

Och alla dessa vackra tjejer i sina Mah-Jongkläder! Tji fick alla som påstod att kvinnosakskvinnor var grå och förgrämda.

Det var Grupp 8 och SKV som 1972 gav Internationella kvinnodagen nytt liv. Själva begreppet är mycket äldre. Det lär ha inspirerats av amerikanska textilarbetarskor som krävde "Bröd och Rosor". Och 1910 föreslog Clara Zetkin på en socialistisk kvinnokonferens i Köpenhamn att man följande år skulle fira en internationell kvinnodag för att kräva ekonomisk jämställdhet och rösträtt.

Tio år senare beslöt en annan kvinnokonferens att dagen alltid skulle firas den 8 mars, till minne av kvinnorna som den dagen (enligt gregoriansk tideräkning) startade den ryska februari-revolutionen 1905, genom att demonstrera för bättre levnadsvillkor.

Efter att SKV 1946 hade anslutit sig till Kvinnornas Demokratiska Världsförbund, firade man 8:e mars varje år, men vad jag vet bara på interna möten. Annat var det i Östeuropa, där det blev en sorts fru-fridag och kvinnorna hyllades med blommor.

Sedan FN 1977 rekommenderat allmänt firande av en internationell kvinnodag, blev det bred uppslutning kring 8:e mars. Nu började ett samarbete mellan olika kvinnogrupper, något år deltog till och med moderaterna. Svårast har det varit att få med sossekvinnorna i gemensamma aktioner, de har alltid varit sig själva nog. Men det har hänt att s-kvinnor har sagt till mig att de gärna hade varit med oss, eftersom vi hade de roligaste arrangemangen med de bästa talarna och de bästa artisterna.

Själva har jag firat kvinnodagen varje år sedan 1973, då Kvinnoligan i Lund ordnade ett välbesökt möte på stadsbiblioteket med Maj Fant som talare. Jag har flyttat mycket runt i Sverige, och över allt, från Lund till Skellefteå, har jag varit med och ordnat manifestationer denna dag. Det var alltid glada och trevliga evenemang, antingen vi samlades till ett intressant möte i Folkets Hus eller en demonstration genom stadens centrum.

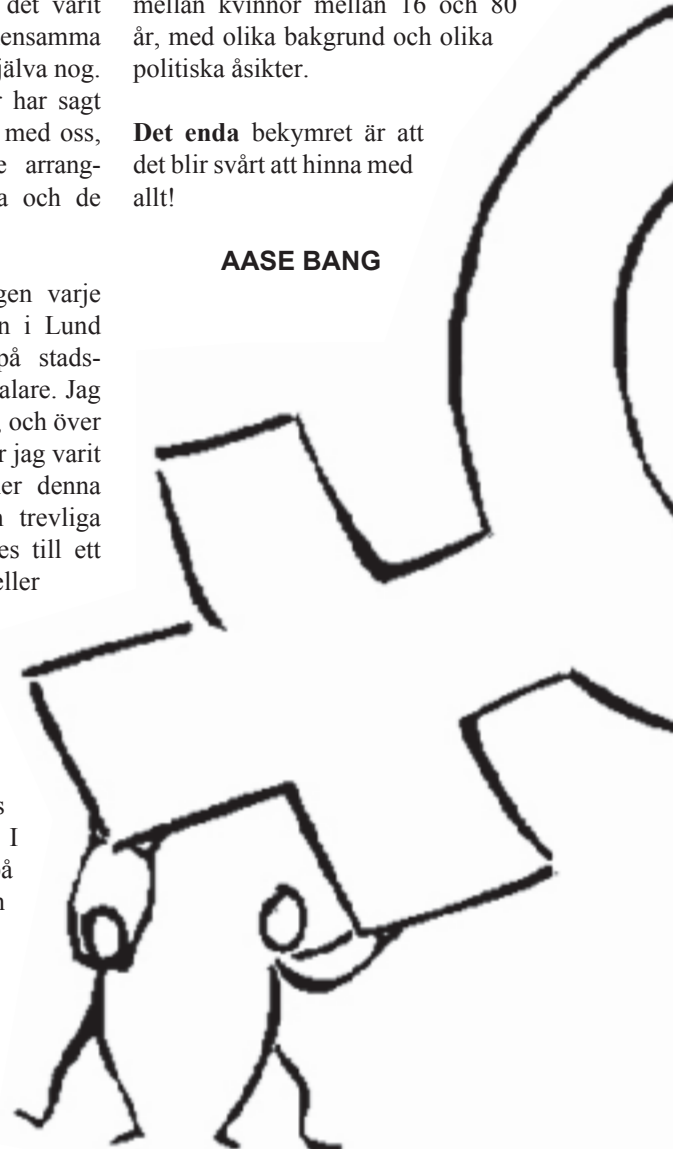
Nu bor jag i Karlstad sedan länge, och här var firandet av 8 mars i flera år ett lyckad samarbete mellan Alla Kvinnors Hus (kvinnojouren) och SKV. I år har jag stora förväntningar på kvinnodagen. För tre år sedan tog Tjejjouren initiativ till ett Nätverk för Systerskap, och för tredje året i rad är vi ett tjugotal organisationer som firar Festival för Systerskap under en hel vecka.

Festivalen öppnas av landshövdingen, och program-

utbudet är mycket brett, från föredrag av Berit Ås till kurs i Feministisk självförsvar, från Regnbågsmässa i Domkyrkan till afrikansk dans i Ungdomens hus. Festivalen är ett roligt samarbete mellan kvinnor mellan 16 och 80 år, med olika bakgrund och olika politiska åsikter.

Det enda bekymret är att det blir svårt att hinna med allt!

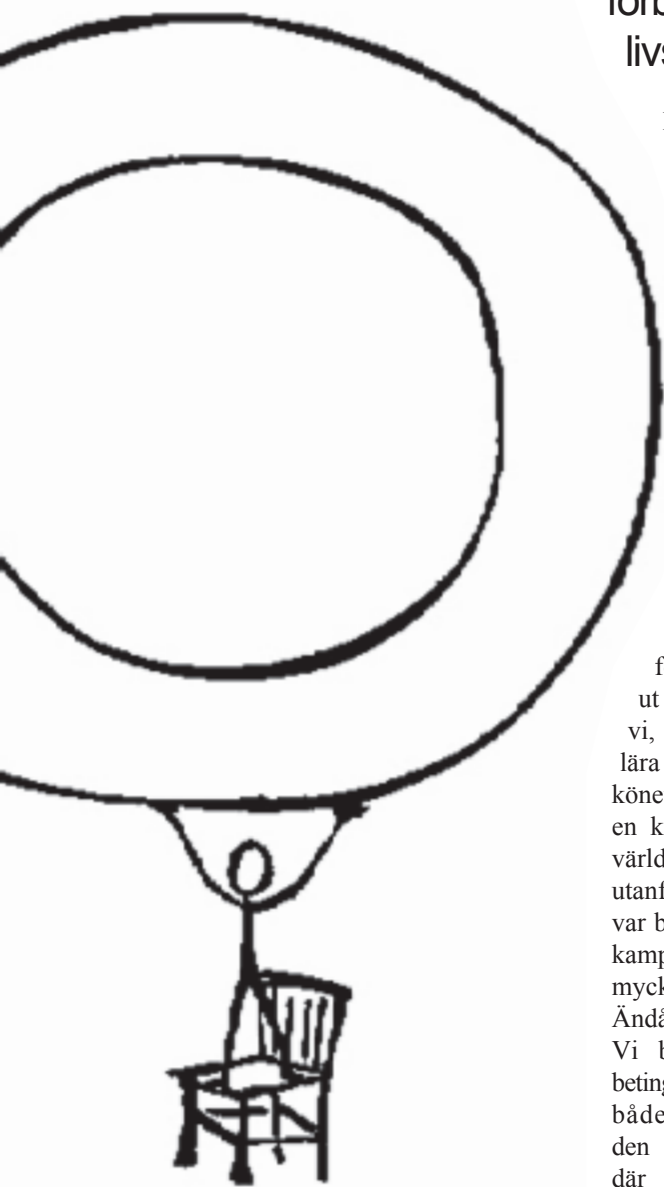
AASE BANG

DE MARS

- och för att minnas

Världen är i färd med sin kamp och strävan för förbättring av kvinnors livsförhållanden.

Internationella kvinnodagen står för jämlikhet och kvinnoemancipation. Denna dag har tillkommit tack vare tusentals kvinnors oändliga kamp för stolthet och jämlikhet. Denna dag känner jag mig stolt över att jag är kvinna.

Den åttonde mars är inte bara en dag för firande och dansande. Från begynnelsen var den en varningsklocka som väckte många själar, såsom en vilande glöd under en tusenårig aska. Det var de första gnistorna som banade väg ut ur det tjocka asklagret för att vi, kommande generationer, skulle lära känna stolthet, inte enbart över könet och för könets skull utan över en kamp som inte vill falna förrän världen är jämlik både inombords och utanför, i det dagliga livet. Pionjärerna var både läromästare och lärningar på kampvägen. Mycket har ändrats och mycket har varit föremål för kritik. Ändå finns det mycket kvar.

Vi bör vara oroliga när politiskt betingade religiösa vindar börjar blåsa både från öst och från Atlanten. I den snäva religiösa terminologin, där mannen ”skall äga den han älskar”, ligger en fara som kan pressa

kvinnokampen tillbaka till sitt första stadium. Åtminstone teoretiskt. Jämlihetsfrågan skall utsträcka sig även till hemmets mörkaste vrår. Den skall genomsyra våra sinnen från och med födseln.

Jag vill ta tillfället i akt och berätta att jag under en sådan dag hade förmånen att lära känna Zaida Hagman. Jag hade varit på flykt undan manliga lagstiftare när vi möttes. Senare fick jag dela även boende med henne. Då fick jag stifta bekantskap närmare med denna jämlikhetens strävarinna. Zaida Hagman bekymrade sig alltid inför 8:e mars. Redan i januari började hon fundera över hur hon skulle fira sin dag. Och vad som skulle passa i agendan. Hon hade ett stort kvinnonätverk över gränserna. Det var kvinnor från Afghanistan, Kurdistan och alla andra länder vars namn slutar med ”-stan” eller med ”-land” eller med vad som helst. Hon ville komma närmare dem och lära känna deras vardags glädje och bekymmer.

Det känns tungt nu när hon inte längre är ibland oss. Hon är inte här idag för att ta emot sina gäster i SKV:s lokaler och bjuda på kafferep. Det känns tungt när jag öppnar ytterdörren och hon inte springer emot mig och säger: ”Vet du, jag har tänkt på en sak, jag vet exakt hur vi ska ha det den åttonde mars!”. Innerst inne vet jag att Zaida Hagman håller ett vakande öga på mig för att se om jag har klarat provet och vet hur jag, i egenskap av det andra könet, ska flytta mina intressepjäser på detta skakande schackbräde som kallas vår gemensamma värld.

SHAWNM SCHABAN

HYR EN VECKA I GESUNDA NÄRA SILJAN I DALARNA

SKV:s stuga, för semester och mindre konferenser. Fyra fast bäddar plus två extra, samt Lillstuga med två bäddar. Storstuga med öppen spis, kök, lättskött med kyl och frys, dusch, toalett, varm och kallt. Medtag sänglinne och handdukar.

Pris: 2.500 kr/vecka för icke medlemmar i SKV, 1.500 kr/vecka för medlemmar.

VID BOKNING:
08-777 25, 070-728 37 88,
08-649 30 18

KONTAKTA SKV: info@svenskakvinnor.nu

STOCKHOLM

Tegelviksgatan 40, 116 41 Stockholm
Tel: 08-640 92 05
skvstockholm@telia.com

GÖTEBORG

Linnégatan 21 B, 413 01 Göteborg
Tel: 031-14 40 28
skvgoteborg@telia.com

ORUST

Erni Friholt (ordf.)
Stocken 2127, 440 80 Ellös
Tel: 0304-512 15
ernifriholt@tele2.se

LUND

Bodil Nilsson
Törnsångarevägen 32
247 35 Södra Sandby

Tel: 046-18 99 19
bodil.nilsson@occupther.umu.se

OLOFSTRÖM

Gunnil Bengtsson
Övre Brogatan 43 A, 293 36 Olofström
Tel: 054-42 814
gunnil.bengtsson@edu.olofstom.se

KARLSHAMN

Sonia Karlsson
Tararpsvägen 110-8, 374 91 Asarum
Tel: 0454-32 91 60

KARLSTAD

Aase Bang
Herrgårdsgatan 12, 652 24 Karlstad
Tel: 054-18 99 61
aase.bang@telia.com

PILEÅ

Mari-Anne Kristiansen
Strandvägen 5, 941 53 Piteå
Tel: 0911-688 51

ÖREBRO

Karna Lindén
Mejramvägen 5, 702 18 Örebro
Tel: 019-33 24 05

UMEÅ

Margareta Henriksson
Biologigränd 38, 907 32 Umeå
Tel: 090-19 35 54

Ja, jag vill gärna bli medlem i SKV
PG: 50 50 95-0

Ja, jag vill gärna prenumerare på vi människor.
4 nr/år 150 kronor.
PG: 90 24-1

Stöd/gåvoprenumeration - frivilligt bidrag

Namn:.....

Adress:.....

Postadress:.....

SKV
Linnégatan 21 B
413 04 Göteborg

vi människor

nästa nummer ute **1 juni**

Ånga av ett frimärke från ett gammalt julkort och skicka in talongen, eller:

Maila namn och adress till: prenumerera.vimanskor@gmail.com

Jag vill **prenumerera!**

Ett år och 4 nummer av **vi människor** kostar 150 kr.

Namn.....

Adress.....

Postadress.....

E-post.....

vi människor

Linnégatan 21 B
413 04 Göteborg

Posttidning B

Returadress:

SKV

Linnégatan 21 B

413 04 GÖTEBORG

BEGRÄNSAD
EFTERSÄNDNING

Vid definitiv eftersändning
återsänds försändelsen med
nya adressen på baksidan